



**ELİT SPORCULARIN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ İLE
SERBEST ZAMAN İLGİLENİMLERİ ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Oğuzhan YILMAZ

Yüksek Lisans Tezi

Spor Yönetimi Ana Bilim Dalı

2022

(Her hakkı saklıdır.)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
KİŞİ SPORLARI VE SPOR BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SPOR YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI
SPOR YÖNETİMİ BİLİM DALI

**ELİT SPORCULARIN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ İLE SERBEST ZAMAN
İLGİLENİMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

(Investigation of Relationship Between Personality Characteristics and Leisure Time
Involvement in Elite Athletes)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Oğuzhan YILMAZ

Danışman: Prof. Dr. Orcan MIZRAK

Erzurum
Aralık, 2022

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Oğuzhan YILMAZ tarafından hazırlanan “Elit Sporcuların Kişilik Özellikleri İle Serbest Zaman İlgilenimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı araştırması 22/12/2022 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Spor Yönetimi Ana Bilim Dalı, Spor Yönetimi Bilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı: Prof. Dr. Murat KALDIRIMCI

Atatürk Üniversitesi

Aslı ıslak imzalıdır

Danışman: Prof. Dr. Orcan MIZRAK

Atatürk Üniversitesi

Aslı ıslak imzalıdır

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Buğra Çağatay SAVAŞ

Erzurum Teknik Üniversitesi

Aslı ıslak imzalıdır

Bu tezin Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

.... / / 202..

Aslı ıslak imzalıdır

Prof. Dr. Fatih KIYICI

Enstitü Müdürü

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Elit Sporcuların Kişilik Özellikleri İle Serbest Zaman İlgilenimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı araştırmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

22/ 12 / 2022

Aslı ıslak imzalıdır

Oğuzhan YILMAZ

☐ Tezle ilgili patent başvurusu yapılması / patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun/....../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

☐ Enstitü Yönetim Kurulunun/....../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

TEŞEKKÜR

Elit Sporcuların Kişilik Özellikleri İle Serbest Zaman İlgilenimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi’ni yaptığım bu araştırmanın her aşamasında ilgisini, bilgisini ve yardımlarını hiç tereddüt etmeden paylaşan çok değerli büyüğüm ve danışmanım Prof. Dr. Orcan MIZRAK’a,

Lisansüstü eğitimim boyunca bilgilerini paylaşmaktan çekinmeyen ve desteklerini her zaman hissettiğim Atatürk Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi’nde görev yapan ağabeyim Dr. Öğr. Üyesi Hasan Hüseyin YILMAZ’a,

Tez araştırmam boyunca veri toplama, işleme ve tez yazım aşamamda bana desteğini esirgemeyen kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Levent ÖNAL’a ve sevgili arkadaşım Arş. Gör. Gökhan AYDIN’a,

Bugünlere gelmemde hiç bir fedakarlıktan kaçınmayan, hayatımın her döneminde yanımda olan, dualarını hep hissettiğim aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Oğuzhan YILMAZ

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ELİT SPORCULARIN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ İLE SERBEST ZAMAN İLGİLENİMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Oğuzhan YILMAZ

Aralık 2022, 83 Sayfa

Amaç: Elit sporcuların kişilik özellikleri ile serbest zaman ilgilenimleri arasındaki ilişki ve bu özelliklerin farklı değişkenler açısından incelenmesidir.

Yöntem: Araştırma yaş ortalamaları $21,07 \pm 2,47$ yıl, spor yaşı ortalamaları $8,35 \pm 3,89$ yıl olan 301 erkek ve 162 kadın olmak üzere toplam 439 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri elde etmek amacıyla Kişisel Bilgi Formu, Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği ve Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi kullanılmıştır. Verilerin istatistiksel analizinde SPSS v25 programı kullanılmıştır. Kolmogorov-Smirnov testleri ile normallik sınamaları yapılmıştır. Elde edilen verilerin ikili karşılaştırmalarında Bağımsız T testi, çoklu verilerin karşılaştırılmasında ise Tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. İlişkisel analizler için ise pearson korelasyon testi uygulanmıştır. Verilerin analizinde anlamlılık düzeyi olarak $p < 0.05$ seçilmiştir.

Bulgular: Serbest zaman ilgilenim ölçeği toplam ve tüm alt boyutlarında yaş değişkenine göre anlamlı farklılık bulunmuştur. Sıfatlara dayalı kişilik testi millilik durumu, spor yaşı ve cinsiyet değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Araştırmadan elde edilen verilere göre Serbest Zaman İlgilenimi toplam puan ve alt boyut puanlarının 22 yaş üstü katılımcıların 21 yaş altı katılımcılara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Sıfatlara dayalı kişilik testi yumuşak başlılık alt boyutunda kadınların erkeklere göre daha yüksek puana sahip olduğu; sorumluluk, deneyime açıklık ve toplam puanda milli sporcuların olmayanlara göre daha yüksek puana sahip olduğu; deneyime açıklık ve sorumluluk alt boyutlarında ise spor yaşı fazla olanların az olanlara göre daha yüksek puana sahip olduğu belirlenmiştir.

Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği ile Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi toplam ve alt boyut puanları (Dışadönüklük/Yumuşak Başlılık-Kendini İfade ve Yumuşak Başlılık-Çekicilik hariç) arasında düşük düzeyde pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Serbest zaman, ilgilenim, kişilik, sporcu

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

INVESTIGATION OF RELATIONSHIP BETWEEN PERSONALITY CHARACTERISTICS AND LEISURE TIME INVOLVEMENT OF ELITE ATHLETES

Oğuzhan YILMAZ

December 2022, 83 Pages

Purpose: The aim of the study is to examine the relationship between the personality characteristics and leisure time involvement of elite athletes and examining in terms of different variables of these features.

Method: 439 athletes (301 men, 162 women) whose average age is $21,07 \pm 2,47$, average sport age is $8,35 \pm 3,89$ participated in the study. Personal Information Form, Leisure Involvement Scale and Adjective-Based Personality Test were used to obtain data in the study. SPSS v25 was used in the statistical analysis. Normality tests were performed with Kolmogorov-Smirnov tests. Independent T-test was used for pairwise comparisons of the obtained data, and one-way analysis of variance was used for the comparison of multiple data. Pearson correlation test was applied for the relationships. The level of significance was chosen as $p < 0.05$.

Findings: A significant difference was found in the total and all sub-dimensions of the leisure time involvement scale according to the age variable. It has been determined that there are significant differences according to the personality test based on adjectives, nationality status, sports age and gender variables.

Result: According to the data obtained from the research, it was determined that the Leisure Involvement total score and sub-dimension scores were higher for the participants over the age of 21 than for the participants under the age of 21.

It was found that women had higher scores than men in the agreeableness sub-dimension of the adjective-based personality test; national athletes have higher scores than non-native athletes in responsibility, openness to experience and total score; On the other hand, in the sub-dimensions of openness to experience and responsibility, it was determined that those who were older in sports had higher scores than those who were less.

It was determined that there was a low level of positive correlation between the Leisure Involvement Scale and the Adjective-Based Personality Test total and sub-dimension scores.

Keywords: Leisure, involvement, personality, athlete

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	i
ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar DİZİNİ.....	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xi
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ.....	ix
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
Giriş	1
İKİNCİ BÖLÜM	3
Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar.....	3
Zaman Kavramı.....	3
Serbest Zaman ve Rekreasyon Kavramı	4
Serbest Zaman Kavramı	4
Serbest Zamanın Temel Fonksiyonları	4
Dinlenme Fonksiyonu	5
Eğlenme Fonksiyonu.....	5
Gelişim Fonksiyonu	5
Serbest Zaman Etkinlikleri.....	6
Serbest Zaman İhtiyacı.....	6
Rekreasyon Kavramı	6
Rekreasyonun Temel Özellikleri.....	7
Rekreasyon İhtiyacı.....	8
İlgilenim Kavramı	10
Kişilik Kavramı.....	11
Temel Kişilik Teorileri.....	12
Psikodinamik Teoriler.....	14

Hümanist-Varoluşçu Teoriler	14
Davranışçı-Bilişsel Teoriler	14
Biolojik-Evrimsel Teoriler	15
Özellik Teorileri	15
Beş Faktörlü Kişilik Modeli.....	16
Duygusal Denge	17
Dışadönüklük	18
Deneyime Açıklık	18
Yumuşak Başlılık.....	19
Sorumluluk.....	19
Kişilik ve Serbest Zaman İlişkisi	20
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	22
Yöntem	22
Araştırma Deseni.....	22
Araştırmanın Modeli	22
Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	23
Veri Toplama Araçları	23
Kişisel Bilgi Formu	23
Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği	23
Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi.....	24
Verilerin Analizi.....	24
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	25
Bulgular	25
BEŞİNCİ BÖLÜM	50
Tartışma ve Sonuç	50
Öneriler.....	56
KAYNAKÇA	57
EKLER	67
Ek-1 Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT).....	67
Ek-2 Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği (Sziö)	68
Ek-3 Etik Kurul Kararı.....	69
ÖZGEÇMİŞ.....	70

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. <i>Kişilik Psikolojisinde Beş Temel Teorik Perspektife Genel Bakış</i>	13
Tablo 2. <i>Beş Büyük Özelliğin Yönleri</i>	17
Tablo 3. <i>Katılımcıların Yaşı ve Spor Yaşı Değerleri</i>	25
Tablo 4. <i>Katılımcıların Demografik ve Tanımlayıcı Özellikleri</i>	25
Tablo 5. <i>Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği (SZİÖ) Toplam ve Alt Boyutları Ortalama Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Karşılaştırılması</i>	26
Tablo 6. <i>Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT) Toplam ve Alt Boyutları Ortalama Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Karşılaştırılması</i>	27
Tablo 7. <i>Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği (SZİÖ) Toplam ve Alt Boyutları Ortalama Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması</i>	28
Tablo 8. <i>Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT) Toplam ve Alt Boyutları Ortalama Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması</i>	29
Tablo 9. <i>Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği (SZİÖ) Toplam ve Alt Boyutları Ortalama Puanlarının Spor Dalı Türü Değişkenine Göre Karşılaştırılması</i>	30
Tablo 10. <i>Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT) Toplam ve Alt Boyutları Ortalama Puanlarının Spor Dalı Türü Değişkenine Göre Karşılaştırılması</i>	31
Tablo 11. <i>Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği (SZİÖ) Toplam ve Alt Boyutları Ortalama Puanlarının Millilik Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması</i>	32
Tablo 12. <i>Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT) Toplam ve Alt Boyutları Ortalama Puanlarının Millilik Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması</i>	33
Tablo 13. <i>Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği (SZİÖ) Toplam ve Alt Boyutları Ortalama Puanlarının Serbest Zaman (SZ) Etkinlik Türü Değişkenine Göre Karşılaştırılması</i>	34
Tablo 14. <i>Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT) Toplam ve Alt Boyutları Ortalama Puanlarının Serbest Zaman (SZ) Etkinlik Türü Değişkenine Göre Karşılaştırılması</i>	35
Tablo 15. <i>Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği (SZİÖ) Toplam ve Alt Boyutları Ortalama Puanlarının Spor Yaşı Değişkenine Göre Karşılaştırılması</i>	36
Tablo 16. <i>Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT) Toplam ve Alt Boyutları Ortalama Puanlarının Spor Yaşı Değişkenine Göre Karşılaştırılması</i>	38

Tablo 17. <i>Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği (SZİÖ) Toplam ve Alt Boyutları Ortalama Puanlarının Antrenman Sayısı Değişkenine Göre Karşılaştırılması</i>	40
Tablo 18. <i>Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT) Toplam ve Alt Boyutları Ortalama Puanlarının Antrenman Sayısı Değişkenine Göre Karşılaştırılması</i>	42
Tablo 19. <i>Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği (SZİÖ) Toplam ve Alt Boyutları Ortalama Puanlarının Sosyal Medya Kullanım Sıklığı Değişkenine Göre Karşılaştırılması</i>	44
Tablo 20. <i>Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT) Toplam ve Alt Boyutları Ortalama Puanlarının Sosyal Medya Kullanım Sıklığı Değişkenine Göre Karşılaştırılması</i>	46
Tablo 21. <i>Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT) ve Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği (SZİÖ) alt boyutları arasındaki Korelasyon Analizi</i>	48



ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1 <i>Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi</i>	9
Şekil 2 <i>Araştırmanın İlişkisel Deseni</i>	22



KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

SZİÖ:	Serbest Zaman İlgilenimi Ölçeği
SDKT:	Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi
SZ:	Serbest Zaman



BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

İnsanlık tarihinde oluşan değişimler ve gelişimler ile birlikte yaşanan toplumsal olaylar insanların hayatında yeni ihtiyaçlar ortaya çıkarmıştır. Özellikle sanayi devriminden sonra toplumların gelişmesi ve değişmesi bu ihtiyaçların ortaya çıkmasında oldukça etkili olmuştur (Tolan, 1980). Artan iş saatleri ve çalışma hayatının zorluklarıyla birlikte bir arayışa giren insanlar serbest zaman olgusunu keşfetmişlerdir (Torkildsen, 2005). İnsan yaşamında çok önemli bir yeri olan serbest zaman kavramı tatmin edici özellikleri nedeniyle toplumlarda büyük bir öneme ve potansiyele sahiptir (Cordes & Hutson, 2015; Horner & Swarbrooke, 2005; Hazar, 2003). Serbest zaman ve serbest zaman faaliyetleri, bireylerin kendilerini ifade edebildikleri, hoş vakit geçirip dinlendikleri bu faydalar doğrultusunda kişisel gelişim sağladıkları, kültürel ve toplumsal açıdan birliktelik duygularının gelişmesine olanak sağlayan zamanlar olarak ifade edilmektedir (Yönet, 2018).

Bireylerin serbest zamanlarını değerlendirmek için yaptıkları aktivitelerin çeşitliliği serbest zaman ilgilenim kavramını ortaya çıkarmıştır. İlgi, bir uyarıcıya karşı gösterilen önem veya ilgi olarak tanımlanmaktadır (Yetim, 2014). Serbest zaman ilgilenimi, insanların belirlenen bir zamanda belirli bir serbest zaman etkinliğine karşı gösterdiği motivasyon, bağ ve etkinlik bütünlüğü durumu olarak tanımlanabilir (Selin & Howard, 1988). Literatürde serbest zaman etkinlikleri dikkate alınarak yapılan araştırmalarda, bireylerin bazı ilgilenim nedenleriyle serbest zaman etkinliklerine farklı düzeylerde katılım gerçekleştirdikleri belirlenmiştir (Donnelly vd., 1986; Kerins vd., 2007). Bu ilgilenim nedenlerinden birinin de bireylerin kişilik tipleri olduğu düşünülmektedir.

Psikolojinin bir alt alanı olan kişilik; kalıtsal, çevresel, toplumsal ve kültürel bir olgu olup kişinin hem genlerinden aktarılan hem de sonradan öğrendiği özellikleri kapsamaktadır (Pervin, 2002). Feshbach ve Weiner (1991) kişiliği fiziksel, sosyal ve kültürel çevrenin belirlediğini savunmaktadır. Spor da insan yaşamının bir parçası olarak sosyal hayatın doğallığı ile ilişkilidir. Sosyal bir olgu olan spor dünyanın her yerinde farklı özellikleriyle çok sayıda insanın yaşam biçimi olarak toplumsal bir kurum haline gelmiştir. Ayrıca spor insanın kendi kişiliğini anlamasına, ifade etmesine ve geliştirmesine yardımcı olmaktadır (Yazıcı, 1999). Her bireyin kişilik özelliklerinin farklı olmasının serbest zamanlarında seçecekleri aktivitelere etki ettiği ve buna bağlı olarak da bireylerin kişilik özelliklerine göre serbest zaman ilgilenimlerinin

değişiklik gösterdiği düşünülmektedir. Ancak literatür incelendiğinde, kişilik özellikleri ve serbest zaman ilgilenimi ile ilgili araştırmaların kısıtlı olduğu görülmektedir. Diğer taraftan sporcular üzerine yapılan araştırmalar ele alındığında kişilik özellikleri ile bir çok faktör ilişkilendirilmiş olsada serbest zaman ilgileniminin ilişkilendirildiği araştırmaların kısıtlı olduğu görülmüştür.

Yapılan bu araştırmada farklı spor dallarında aktif sporculuk hayatlarına devam eden üst seviye sporcuların serbest zaman ilgilenimi düzeyleri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu amaca ek olarak yaş, cinsiyet, spor yaşı, milli sporculuk durumu, serbest zaman etkinlik tercihi, spor türü, haftalık antrenman sayısı ve sosyal medya kullanım sıklıkları açısından hem serbest zaman ilgilenimi düzeyleri hem de sıfatlara dayalı kişilik özellikleri karşılaştırılmıştır.



İKİNCİ BÖLÜM

Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

Zaman Kavramı

Zaman, “bir fiilin, bir iş veya oluşun geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre, vakit; meydana gelen olayları sıralamaya yarayan başsız ve sonsuz soyut bir kavramdır” (Karaküçük, 1997). Zaman önemli derecede kıymetli eşi olmayan bir kaynaktır fakat somut kaynakların temin edildiği yöntemlere benzer şekilde toplanamaz, depolanamaz. İstemsiz veya istemli olarak tüketilmesi şarttır. Çünkü zaman tekrar elde edilemeyen soyut bir olgudur. (Mackenzie, 1985). Zaman, tüm insan davranışlarını çevrelemekte ve içine almaktadır (McGrath & Kelly, 1992). Diğer taraftan zaman, iş ortamındaki devam eden sayısız faaliyetlerin yönlendirilmesini ve öğrenilmesini sağlamaktadır. Zaman bireylere öğrenme, görev performansı ve ebeveynlik gibi iş ve iş dışı yaşam rollerinde devam eden birçok aktivitede kendilerini yönlendirmek için bir kıyaslama sağlamaktadır (Mohammed & Nadkarni, 2011; Ringle & Savickas, 1983). Zaman ayrıca bireylere geçmiş, şimdi ve beklenen gelecek deneyimlerini organize etmek, inşa etmek, geri almak ve yorumlamak için bir referans noktası ve göze çarpan bir ölçü olmaktadır (Dorien vd., 2018). Geçmişe, şimdiye ve geleceğe yönelik olumlu ve olumsuz duygular olarak tanımlanan zaman tutumları, zaman perspektifinin en çok çalışılan unsurları arasındadır (Mello & Worrell, 2015). Newton'a göre "zaman tek yönde durmaksızın akar". Einstein'a göre ise, "zaman olayları oluşuna göre sıralayan ve olaylara anlam veren bir boyuttur" (Boslough, 1990; Ekici & Güçlü, 1999). Genel olarak zaman saatin bir etkisi ile zamanlama iken öznel olarak zaman insan tarafından algılanma biçimine göre değişkenlik göstermektedir (Hefferon & Boniwell, 2018).

İnsanoğlunun her gün yapması gerekenleri başarmak ve yapmak istediklerinden zevk almak için yirmi dört saati vardır. İnsanların, bu yirmi dört saat içinde yapmayı seçtiği aktiviteler ve her bir aktiviteye ayırdığı zaman, aile hayatının kalitesini, kültürünün kendine has özelliklerini ve ekonominin itici güçlerini belirlemektedir (Tolley, 2008).

Zaman, uyku, beslenme ve öz bakım gibi insani ihtiyaçları içeren *var olma zamanı*, bireyin işinde çalışmasıyla ilgili ekonomik gereklilikler içeren *geçim zamanı* ve geriye kalan isteklerinde özgür kaldığı *serbest zaman* olmak üzere üç farklı bölümden oluşmaktadır (Jensen & Guthrie, 2006).

Serbest Zaman ve Rekreasyon Kavramı

Serbest zaman olarak ifade edilen bu kavramın ulusal ve uluslararası literatürde birçok tanımı bulunmaktadır. Serbest zamanın tanımı yalnızca modern toplumlarda değil; gelişmekte olan milletlerde de sosyal ve kültürel farklılıklara göre değişkenlik göstermektedir (Gürbüz & Henderson, 2013). Rekreasyon kavramı serbest zaman içerisinde gerçekleştirilen bir olgu olduğu için rekreasyon kavramını açıklamadan önce serbest zaman kavramını açıklamak yerinde olacaktır. Aynı anlama gelebilen boş zaman ve serbest zaman kelimelerinin literatürde birbirlerinin yerine kullanıldığı görülmektedir.

Serbest Zaman Kavramı

Serbest zaman, temel ihtiyaçlar karşılandıktan sonra birtakım engellerden aşip özgürlüğe geçme, zorluklardan kurtulma, iş ve bazı sosyal sorumluluklar yerine getirildikten sonra geriye kalan yaşam dilimini ifade etmektedir (Haller vd., 2013; Hemingway, 1996; Torkildsen, 2005).

Serbest zaman, özgürlük ve seçim anlamına gelir, geleneksel olarak çeşitli anlamlarda kullanılabilir ancak esas olarak kişinin düşünme, kendini zenginleştirme, rahatlama veya zevk için kişisel ihtiyaçlarını karşılamasıdır. Genellikle gönüllü olarak seçilmiş bir etkinliğe katılımın bir biçimini içerse de bütünsel bir varoluş hali ve hatta manevi bir deneyim olarak da kabul edilebilmektedir (Kraus, 2001).

Serbest zaman, isteğe bağlı bir olgudur ve insanlar serbest zamanı hayatta kalmaları için gereken ihtiyaçları gerçekleştirdikleri gibi zorunda kalarak kullanmamaktadır. Gelişmiş endüstriyel toplumlarda serbest zaman insanların yaşama, çalışma ve çalışma dışı zamanlarını belirlemekte önemli bir olgu haline gelmektedir. Serbest zaman; insanlara kişisel zevk, rahatlama, kişisel tatmin ve anlam vererek insanları pozitif bir şekilde tamamlamaktadır (Page & Connell, 2010). Serbest zaman, günlük rutinden farklı bir şeyler yapmak, çalışanlar için istihdamın zihinsel ve fiziksel gereksinimlerine mola vermek, bir çıkış ve fırsat sağlamak için hayati önem taşımaktadır. Diğer taraftan sanayileşmemiş ilkel toplumlarda bile, sosyal ve topluluk etkileşimi için fırsatlar yaratan, aile ve diğer sosyal gruplar arasındaki ilişkileri güçlendiren önemli bir olgu ve kavramdır (Clarke & Critcher, 1985).

Serbest Zamanın Temel Fonksiyonları

Serbest zamanın üç temel fonksiyonu vardır. 3D olarak da adlandırılan bu fonksiyonlar; dinlenme veya kendini bırakma (delessement), eğlenme (divertissement) ve kendini geliştirme veya gelişim (development)'dir (Dumazedier, 1990; Karaküçük, 1995).

Dinlenme Fonksiyonu

Çalışma saatlerinin 12–15 saat olduğu sanayi devriminin ilk dönemlerinde, işçiler serbest zamanlarında dinlenme fonksiyonunu sadece fiziksel gücü yeniden elde etmek anlamında kullanmışlardır. Çalışan için serbest zaman, sadece bir sonraki çalışma gününe fiziksel olarak hazırlanmayı ifade etmiştir (Karaküçük, 1995). Dinlenme fonksiyonu, iş zamanı sonrası uğraşlarla yenilenme, depolanan stres ve yorgunluğu atma ile bedensel tahribatları ve sinir gerilimlerini ortadan kaldırma gibi görevleri üstlenmektedir (Kropoktin, 1997). Günümüzde sanayileşmiş toplumlarda iş ve iş dışı süreleri belirli bir düzende ilerleyen çağdaş insan için ise dinlenme, beden ve ruh yönünden yenilenmek için hareketli veya durağan yapılabilen serbest zaman değerlendirme etkinliklerini (örneğin; az sağlıksal nedenlere dayanan spor faaliyetleri, balık avı, trekking ya da TV seyretmek, meditasyon ile uyumak gibi) gerçekleştirmesini ifade etmektedir (Tolukan, 2008; Birol & Karaküçük, 2014).

Eğlenme Fonksiyonu

Hayatın monotonluğunu ve içinde bulunulan atmosferi değiştirme isteği özellikle gençlerde görülmektedir. İnsan yaşamında acı ve kederi unutturacak bir vesileye ihtiyaç vardır oda eğlencedir (Tolukan, 2008; Birol & Karaküçük, 2014). Eğlence fonksiyonu, insanların can sıkıntısını yok etmeyi veya sıkıntı sonrası eğlenme ve rahatlamayı ifade etmektedir. Bu fonksiyonda yarışmanın değil zevk almanın ağır bastığı, günlük ihtiyaçlardan kurtulduktan sonra ister aktif ister pasif tüm spor aktiviteleri ve diğer aktivitelere katılım sağlama fırsattır (Brotherton, 1991). Eğlenmek, zamanı hoş bir şekilde geçirmek ve bunu sadece can sıkıntısını geçirmek için değil günlük rutinin dertlerinden kaçmak ve merak duygusunu tatmin etmek için de önemli bir olgudur (Falquie, 1994).

Gelişim Fonksiyonu

Serbest zaman yerinde ve değerli kullanılabildiği durumlarda insana dinlenmek, eğlenmek, kendini yetiştirmek, kendi sorumluluğu ve özgürlüğünü yaşayarak, çalışma ortamında kendi isteğine göre bir seçim yaparak kendi kendini bulma imkânı vermektedir (Hazar, 2003). Gelişim fonksiyonu insan düşüncesini, günlük eylemlerin otomatizminden kurtaran, daha geniş sosyal katılıma zemin hazırlayan, insanın kişiliğini geliştirmesine ve kendini göstermesine imkan sağlayan ve çıkarıcı olmayan faaliyetleri içermektedir (Karaküçük, 1995).

Gelişim fonksiyonu, serbest zamanda; bilgi almak ya da vermek, bir kültürü geliştirmek ihtiyacının ağır bastığı uğraşılardır. Ayrıca aniden ortaya çıkan ya da örgütlenmiş gönüllü

sosyal faaliyetlere katılma ihtiyacının ağır bastığı etkinlikler olarak da kendisini göstermektedir (Koçer, 1980).

Serbest Zaman Etkinlikleri

Serbest zaman etkinlikleri, bireyin katılıp katılmama konusunda özgür olduğu iş dışı etkinlikler olarak tanımlanmaktadır. Bu etkinlikler kişinin serbest zamanlarında gerçekleşir ve hangi aktiviteye ne kadar sürede katılacağı konusunda bir zorunluluk söz konusu değildir (Deniz, 2003). Serbest zaman etkinlikleri, spor veya diğer açık alan, kapalı alan etkinlikleri, kültürel etkinlikler, sosyal etkinlikler veya kutsal etkinlikler gibi aktif veya pasif olabilmektedir (Beard & Ragheb, 1980).

Fiziksel ve zihinsel sağlık, kişisel ve sosyal gelişim, toplumsal bütünleşme gibi birçok yararı olan serbest zaman etkinlikleri sonuç olarak bireylerin yaşam kalitesini ve iyi oluş düzeyini artırdığı için pek çok psikolojik kavramla ilişkilendirilmektedir (Csikszentmihalyi & Kleiber, 1991). Bireyler serbest zaman etkinlikleri yoluyla benlik hislerini, benlik saygılarını ve özgüvenlerini artırma faydasını görmektedir. Bu fayda sayesinde artan bağımsızlık ve özerklik hissinin bireylerin kişisel gelişimi açısından büyük bir önem taşıdığı bilinmektedir (Hamilton, 1991).

Serbest Zaman İhtiyacı

Her insanın yaşam biçimine göre farklı bir ihtiyacı vardır. İnsanların tüm ihtiyaçları tam olarak belli olmayabilir ancak bu ihtiyaçlar serbest zaman aktivitelerine dahil edilerek tespit edilebilmekte ve karşılanabilmektedir. Bazı ihtiyaçlar hayatta kalmak için zorunluyken, bazı ihtiyaçlar ise belirsiz bir sosyal dünyada yaşamakla başa çıkmak, diğer insanlarla uyumlu olmak, özsaygı bulmak, hayatı etkin ve yararlı bir biçimde geçirmekle ilgilidir (Torkildsen, 2005).

Serbest zaman ihtiyacı güvenlik bilinci, sağlık bilinci, fiyat duyarlılığı, hazcılık, kaçışçılık, heyecan arayışı, statü bilinci, estetikçilik, ahlaki duyarlılık, rekabetçilik, sosyallik ve ayırt edicilik ihtiyacı gibi kişisel özelliklerle eşleştğinde daha da artar (Sirgy vd., 2017; De la Vega & Toscano, 2018).

Rekreasyon Kavramı

Rekreasyon (recreatio) kelimesi Latince “re-creare” kelimesinden türemiştir ve yeniden yaratmak, tazelenmek anlamına gelmektedir (Suiçmez, 2000). Ayrıca bu terim gücün tazelenmesi, canlanma veya yeniden doğuş anlamlarına da gelmektedir. Rekreasyon, esasen

"yenilenen" bir deneyimdir, işten ve günlük yaşamdan farklı, ferahlatıcı bir değişiklik rutini olarak ifade edilmektedir (Jensen & Naylor, 1999).

Rekreasyon, bireyin öz benliği ile uyum içinde olan ve yapmaktan hoşlandığı toplumsal, kültürel ve sportif etkinlikleri gönüllü olarak katılım sağlayarak, bireyin içinde bulunduğu sıradan yaşamın sıkıcılığından kurtulması ve diğer bireylerle iletişim sağlayarak toplumsal bir kişilik kazanması, özünde ödül niteliği taşıyan ancak kâr amacı hedeflemeyen, doğası gereği sosyal nitelik taşıyan etkinlikleri kapsamaktadır (Butcher, 1987; Sandıkçı, 2017). Rekreasyon, bireylerin serbest zamanlarında özgür iradeleriyle katıldıkları, sıkıcı olmayan zevkli, keyif verici, kişisel doyum elde etmelerini sağlayan ve ilgilerinin aynı olduğu diğer bireylerle birlikte zaman geçirerek sosyal statüsünü geliştirdiği aktiviteleri kapsayan bir kavramdır (Anhalt, 1994). Rekreasyon, kişilerin yaşamındaki sorumluluk duygusu içinde zorunlu olarak gerçekleştirdiği ve bağımlı olduğu rutin hayat tarzından kurtulmasını sağlayan sistemli bir şekilde hazırlanmış etkinlikler olmakla birlikte, insanların hayatlarında karşılıklarına çıkabilecek zorlukları aşmak için gerekli olan enerjiyi, coşkuyu ve heyecanı sağlayan aynı zamanda yaşamlarına değer katan, pozitif fırsatlar sağlayan bir olgu olarak da tanımlanmaktadır (McClean & Hurd, 1998).

Rekreasyonun serbest zamanın bir bölümünü temsil ettiği konusunda literatürde fikir birliği oluşmuştur ancak hangi bölümünü temsil ettiğine dair görüş farklılıkları vardır. Örneğin Pigram, (1983)'in tanımına bakarsak rekreasyon, bireylerin serbest zamanlarında öncelikle zevk ve tatmin için gönüllü olarak üstlenilen aktivitedir. Buna karşılık (McCormack, 1971), rekreasyonu serbest zaman aktivitesi değil bir sosyal kontrol sistemi olarak tanımlamakta ve tüm sosyal kontrol sistemlerinde olduğu gibi bir dereceye kadar manipülatif, zorlayıcı ve beyin yıkayıcı bir kavram olarak kabul etmektedir (Ravenscroft 1992).

Rekreasyonun Temel Özellikleri

Rekreasyonu kavramsallaştıran ayırt edici ulusal ve uluslararası literatürde kabul görmüş özellikleri bulunmaktadır (Gulam, 2016). Bu özellikler aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır.

- Rekreasyon, bireyin serbest zaman etkinliklerine katılması sonucu oluşur.
- Birey rekreasyon etkinliklerini kendi iradesiyle belirler.
- Rekreasyon etkinlikleri bireye özgür olma duygusunu aşılar.
- Rekreasyon etkinliklerini seçerken bireyler özgür iradeleri ile karar verirler zorunlu olarak katılım yoktur.

- Rekreasyon, günlük temel ihtiyaçlardan ve zorunlu iş veya iş zamanından arta kalan serbest zamanda yapılır.
- Rekreasyonel faaliyetler, her türlü açık veya kapalı alanlar ile her mevsim ve iklim şartlarında yapılabilmektedir.
- Rekreasyon etkinlik çeşitliliği yönünden oldukça fazladır.
- Rekreasyon faaliyetlerinin içeriği bireylerin özelliklerini yansıtmalı ve bireylerin hayal gücünü geliştirmelidir.
- Rekreasyon ciddi ve belirli amaçları olan etkinlikler olup farklı bireylerde farklı amaçlara sahiptir.
- Rekreasyon, bireylere tek bir faaliyet yerine birçok faaliyeti yapmaya imkan verir. (Karaküçük, 1999).
- Rekreasyon kendine özgü oyun çeşitliğine, farklı gösterilere sahip olduğundan çekici bir olgudur.
- Rekreasyon, her yaştan, cinsten, insanların katılabileceği zaman ve yer açısından sınırlamaların olmadığı bir organizasyondur.
- Rekreasyon her toplumun geleneklerine, törelerine, ahlaki, manevi ve sosyal değerlerine uygun bir yapıdır.
- Rekreasyon; planlı veya plansız, beceri sahibi kişilerle veya beceri sahibi olmayan kişilerle ya da organize veya organize olmamış mekanlarda yapılabilmektedir. Yani rekreasyonun her türlü insan tarafından her yerde yapılabilme olanağı vardır (Hacıoğlu vd., 2003).

Rekreasyon İhtiyacı

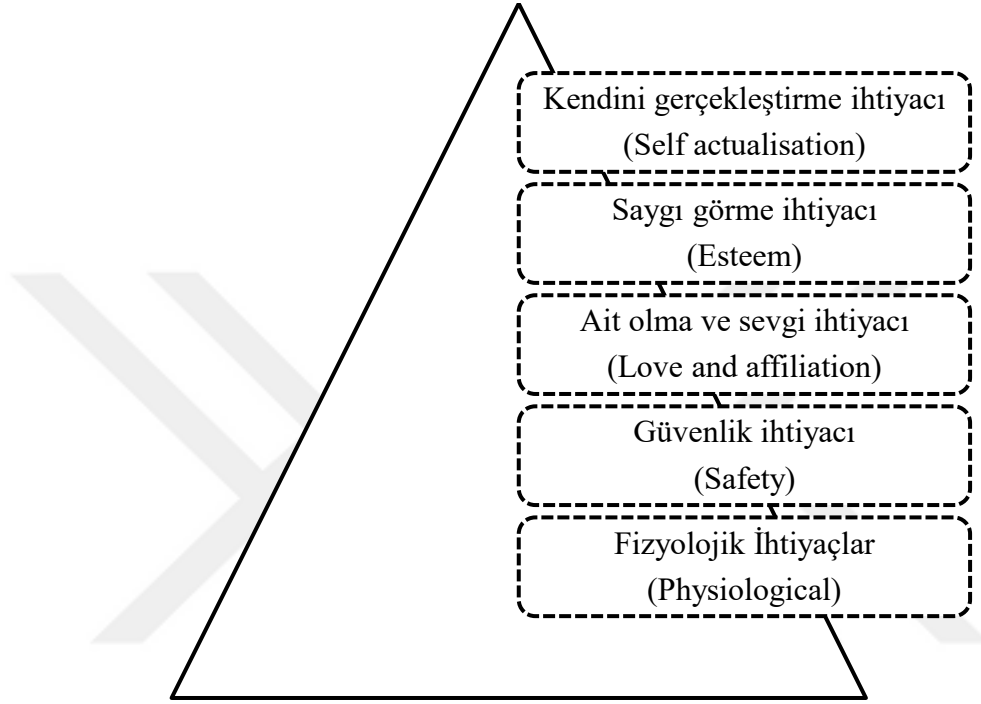
Rekreasyon, insana ve topluma fayda temelli bir olgudur. Doğal çevreye maruz kalmanın fiziksel ve zihinsel sağlık üzerinde bazı açık ve olumlu etkileri vardır; iyi kişisel ve sosyal ilişkiler geliştiren insanlar daha sağlıklıdır; sosyal aktivitelere katılan bireyler daha istikrarlı ve tatmin edici bir aile hayatına sahiptir. Rekreasyon kişisel ve toplumsal olarak olumlu bir toplum kimliği duygusuna katkıda bulunmaktadır (Hamilton, 1991). Aynı zamanda rekreasyon ihtiyacı insanoğlunun karmaşık yapısını anlamamıza yardım etmektedir. Maslow (1970) insanların iç potansiyellerinin pozitif ama zayıf olduklarını belirtmiş ve insan ihtiyaçlarını hiyerarşik bir şekilde oluşturmuştur (Ewen, 2009). Bu hiyerarşik yapı Şekil 1. de gösterilmektedir.

Maslow, bireylerin bu hiyerarşideki daha üst basamakta yer alan ihtiyaçlarını giderebilmesi için öncelikle alt basamaklardaki ihtiyaçların karşılanmış olması gerektiğini

savunmuştur (Karaküçük & Gürbüz, 2007). İnsan davranışlarının temelinde ihtiyaçlar bulunmaktadır. İnsanlar piramidin alt iki basamağındaki birincil olan fizyolojik ihtiyaçları ve güvenlik ihtiyacını karşılamadan ikincil olan diğer üç ihtiyacı karşılama gereksinimine eğilim göstermemektedir (Eroğlu, 1996).

Şekil 1

Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi (Broadhurst, 2001; Bayrak, 2021; Feldman & Garrison, 1993).



Fizyolojik İhtiyaçlar: İnsanların yaşam fonksiyonlarını devam ettirebilmesi için gerekli olan su, yemek, uyku gibi temel fizyolojik ihtiyaçları karşılaması gerekmektedir. Maslow, (1970)'a göre bu en temel ve birincil ihtiyaçtır (Göksu, 2002). Biyolojik bir varlık olan insan bu temel fizyolojik ihtiyaçları her gün karşılamak zorundadır. Bu fizyolojik ihtiyaçlar karşıladıktan sonra sıra bir sonraki basamağa yani güvenlik ihtiyacına gelmektedir (Karaküçük & Gürbüz, 2007).

Güvenlik İhtiyacı: Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinin ikinci basamağında yer alan bu ihtiyaç temel ve birincil bir ihtiyaçtır. Maslow insanların yaşamında yapması gerekenleri gerçekleştirebilmesi için güvenli bir çevrenin olması gerektiğini savunmaktadır (Karaküçük & Gürbüz, 2007). Bu ihtiyaç daha çok çocuklarda görülmektedir. Ayrıca emeklilik ve sigorta gibi gereksinimleri de güvenlik ihtiyacına örnek gösterilebilmektedir. Güvenlik ihtiyacını da karşılayan insan artık bir sonraki ihtiyaçlara yönelmeye başlamaktadır (Demirel, 2009).

Ait Olma ve Sevgi İhtiyacı: Hiyerarşide üçüncü sırada bulunan bu ikincil ihtiyaç, birincil olan fizyolojik ihtiyaçlar ve güvenlik ihtiyacı karşılanmadan ortaya çıkmasa da insanın

bir topluluğa ait olmasına ve sosyalleşmesi için gereken davranışlarını motive etmesine yardımcı olmaktadır. Sosyal bir varlık olan insan için ait olma ve sevgi ihtiyacı birincil ihtiyaçlar kadar hayati önem taşımasa da insanın ruhsal sağlığı için zorunludur (McLeod, 2018).

Saygı Görme İhtiyacı: Hiyerarşinin üç basamağındaki ihtiyaçlarını karşılayan insan artık kendine güvenli ve sosyal bir yaşam sağlamış olur. Bu sosyal yaşamda kendisine saygı duymaya başlayan birey diğer insanlardan da bu saygıyı görmek için yetkin bir birey olmaya çalışmaktadır (Benson & Dundis, 2003).

Kendini Gerçekleştirme İhtiyacı: İlk dört basamakta bulunan ihtiyaçları karşılamadan ortaya çıkmayan bu ihtiyaç, bireyin spor, edebiyat veya bilim gibi alanlarda tüm potansiyelini kullanarak başarıya ulaşmayı ve kendini kanıtlamayı hedeflediği ihtiyaçtır (Hale vd., 2019). Kendini gerçekleştirme ihtiyacı insanda gizli olarak bekletilen yetenekleri kullanma eğilimi olarak da tanımlanabilmektedir. Kişinin kendini gerçekleştirmesinde ve olumlu bir benlik geliştirmesinde katıldığı rekreasyon etkinliklerinin türü, katılma biçimi ve ayırdığı zaman önemli bir etkidir (Köktaş, 2004).

İlgilenim Kavramı

İngilizce “Involvement” kelimesi dilimize “ilgilenim” (Odabaşı & Barış, 2003), “ilginlik” (Uztuğ, 2003) ya da “katılım” (Tanses, 1999) olarak çevrilmiştir.

İlgilenim, bir kişinin belirli bir faaliyet, ürün veya bağlamdaki ilgisine hitap etmektedir. Genellikle zevk, eğlence veya heyecan bileşenlerini içerecek şekilde kavramsallaştırılmaktadır (Decloe vd., 2009). Bireylerin psikolojik ve duygusal olarak bir nesne, olay, eylem veya kişiye göstermiş oldukları isteğin yoğunluğudur (Liang & Wang, 2008). Kişilerin ilgi alanları ile ilişkili olan nesnelere veya hizmetlere karşı hissedilen istek duygusunun derecesi olarak ifade edilmektedir (Zaichkowsky, 1985).

Genel olarak ilgilenim terimi bireylerin bir ürün sınıfına, etkinliklere veya bilgilere yönelik motivasyon düzeyini ortaya koymakta ve hedefe yönelik uyarılma kapasitesini belirlemektedir (Jamrozky vd., 1996).

İlgilenim kişisel bir özelliktir; kişinin geçmiş tecrübeleri, yetenekleri ve diğer kişiye has olarak tanımlanabilecek karakteristik özelliklerine göre olaylar ya da nesnelere karşı tutum ve motivasyon derecesini göstermektedir (Uslu, 2016). Serbest zaman ilgilenimi motivasyon, öz yeterlilik, niyet, tutum gibi içsel olgularla yakın bir ilişki içerisinde. Serbest zaman ilgilenimiyle ilgili olan bu içsel olgular bireylerin değer ve hedeflerini etkilediği gibi spor tüketimi ve katılımın sağlandığı faaliyet çeşidini de etkilemektedir (Aydın & Yaşartürk, 2016).

Kişilik Kavramı

Kişilik, bireyin iç ve dış çevresiyle kurduğu ilişkilerinde, diğer bireylerden ayırt edici farklı özelliklerini tutarlı ve yapılaşmış bir davranış olarak ortaya çıkarmasıdır (Cüceloğlu, 1993).

Kişilik, psikolojinin bir alt alanıdır. En temel olarak, kişilik psikolojisi şu soruları sormaktadır: Kişi olmak ne anlama gelir? Başka bir deyişle, bireyler olarak nasıl benzersiziz? Benliğin doğası nedir? Kişilik kuramcıları, bu soruları bireylerin nasıl ve neden böyle davrandıklarına dair sistematik gözlemlerle yanıtlamaktadır. Kişilik kuramcıları soyut felsefi veya dini düşüncelerden kaçınmaya, gerçek insanların düşüncelerine, duygularına ve davranışlarına odaklanmaya çalışmaktadır. Kişilik, ruhlar veya moleküller gibi psikolojik olmayan kavramlar açısından incelenememektedir (Howard & Miriam, 2013). Önal L. vd. (2017) kişiliğin aile ortamı, genetik faktörler, çevre, eğitim gibi birçok faktöre bağlı olarak değiştiğini savunmuşlar ve bireylerin eylemlerinin farklılıklarını da kişiliklerinin farklı oluşmasına ve gelişmesine bağlamışlardır. Pervin'e (2002) göre kişilik insanların hayatını biçimlendiren onlara yön veren davranışlarının bir organizasyonudur. Kişilik, yapısal ve çevresel bir kavram olup kişinin hem genlerinden aktarılan hem de sonradan öğrendiği özellikleri kapsamaktadır. Pervin (2002) kişiliği daha kapsamlı bir şekilde anlamak için, bireylerin karmaşık doğalarının anlamaya yardımcı olan sekiz anahtar yönünü açıklamıştır;

- Birey bilinçdışı yönlerden, anlık farkındalıkta olmayan güçlerden etkilenmektedir. Örneğin, ebeveynlere benzeme arzusuyla motive olan bireyler farkında olmadan, ebeveynlerinin onlara söylediği veya yaptığı şeyleri başkalarına söyleyebilmekte veya yapabilmektedir.
- Birey, bir kimlik ya da “ben” duygusu sağlayan sözde ego güçlerinden etkilenmektedir. Örneğin, çoğu zaman davranışlarında ustalık ve tutarlılık duygusunu korumaya çalışmaktadır.
- Bir birey benzersiz bir genetik, fiziksel, fizyolojik ve mizaç doğası olan biyolojik bir varlıktır. İnsan türü milyonlarca yıl içinde evrimleşmiştir, ancak her biri benzersiz bir biyolojik sisteme sahiptir.
- İnsanlar kendilerini çevreleyen deneyimler ve ortamlar tarafından koşullandırılmakta ve şekillendirilmektedir. Yani çevre bireyleri belirli şekillerde tepki vermesi için eğitmektedir. Bireyler farklı kültürlerde büyümekte ve buna bağlı olarak kültür, bireyin kişiliğinin önemli bir yönüne etki etmektedir.

- İnsanların etraflarındaki dünyayı düşünen ve aktif olarak yorumlayan bilişsel bir boyutu bulunmaktadır. Farklı insanlar etraflarındaki olayları farklı şekillerde yorumlar.
- Birey belirli özelliklerin, becerilerin ve yatkınlıkların bir toplamıdır. Her bireyin belirli özel yetenek ve eğilimleri vardır.
- İnsan hayatının ruhsal bir boyutu vardır, bu da onları soyutlaştırmakta ve varlıklarının anlamını düşünmeye sevk etmektedir. Buna bağlı olarak, mutluluğu ve kendini gerçekleştirme aramaktadır.
- Bireyin doğası, kişi ve belirli çevre arasında süregelen bir etkileşimdir. Bu sekiz yön birlikte ele alındığında, kişiliği tanımlamaya ve anlamaya yardımcı olmaktadır.

Temel Kişilik Teorileri

Teori terimi, bir şeyi görme, sorgulama veya bir şey hakkında düşünme eylemini ifade eden yunanca theoria kelimesinden gelmektedir. Bir teori, bir grup gerçek veya olayı açıklamak için geliştirilen soyut kavramlar dizisidir. Bu nedenle bir kişilik teorisi, insan doğasının anlaşılmasına yardımcı olan organize bir inançlar sistemidir (Engler, 2013).

Bütün kişilik teorisyenleri tek bir tanımlı kabul etmeseler de kişiliğin, bir kişinin davranışına hem tutarlılık hem de bireysellik veren nispeten kalıcı kişisel özellikler ve karakteristiklerinden oluşan bir kavram olduğunu kabul etmektedirler (Yanbastı, 1990). Kişisel özellikler, davranıştaki bireysel farklılıklara, zaman içinde davranışın tutarlılığına ve durumlar arasında davranışın istikrarına katkıda bulunmaktadır. Kişisel özellikler benzersiz olup, bazı gruplarda ortak veya tüm tür tarafından paylaşılabilmekte ancak kalıpları her birey için farklılaşmaktadır. Böylece her insan, bazı yönlerden diğerleri gibi olsa da benzersiz bir kişiliğe sahiptir. Karakteristikler ise bir bireyin mizaç, fizik veya zeka gibi özelliklerini içeren benzersiz nitelikleridir (Roberts & Mroczek, 2008).

Kişilik teorisyenleri, insan düşüncesinin, duygusunun, motivasyonunun ve davranışının nasıl çalıştığını açıklamaya çalışmaktadır (Başer, 1998). İnsan kişiliği o kadar karmaşıktır ki, onu en iyi nasıl açıklayacağına dair birçok farklı bakış açısı gelişmiştir. Bu bakış açıları farklı varsayımlarda bulunmakta ve davranışın farklı yönlerine odaklanmaktadır. Psikolojide, kişiliğin ne olduğuna ve nasıl geliştiğine dair en az beş temel teorik bakış açısı vardır (Feist vd., 2021). Bu bakış açılarına dair genel özellikler Tablo 1.'de gösterilmektedir.

Tablo 1. *Kişilik Psikolojisinde Beş Temel Teorik Perspektife Genel Bakış (Feist vd., 2021).*

Perspektif	Birincil Varsayımlar	Odak/Anahtar Terimler	Önemli Kişiler
Psikodinamik Teoriler	-Yaşamın ilk 5 yılı kişiliği şekillendirir. -Bilinçsiz güçler en önemlisidir. -Nevroz, sağlıklı bir şekilde başkalarına doğru, onlara karşı veya onlardan uzaklaşmaktan kaynaklanır.	- Bilinçsiz - Erken anılar - Kolektif bilinçdışı - Model Kişiler - Nesne ilişkileri - Kimlik krizleri - Akrabalık	- Freud - Adler - Jung - Klein - Horney - Erikson
Hümanist-Varoluşsal Teoriler	-İnsanlar anlamlı, mutlu hayatlar yaşamak için çabalar. -İnsanlar büyüme ve psikolojik sağlıkla motive olurlar. -Kişilik, seçim özgürlüğü, kaygıya tepki ve ölüm bilinciyle şekillenir.	- Anlamlı hayat, - Psikolojik esenlik - Büyüme	- Maslow - Rogers - May
Davranışçı-Bilişsel Teoriler	-Davranışın tek açıklaması davranışı yaratan koşullardır. -Öğrenme, davranışlarımızın çağrışımları ve sonuçları yoluyla gerçekleşir. -Öğrenme, başarılı olmak veya başarısız olmak ve diğer insanların görevlerde başarılı veya başarısız olmasını izlemek yoluyla da gerçekleşir. -Kişilik, kişinin iç ve dış özellikleri arasındaki etkileşim olarak gelişir. -Dünyayı algılamak için geliştirdiğimiz bilişsel yapılar ve diğerleri kişiliğimizi şekillendirir.	- Koşullu yanıtlar - Şekillendirmek - Güçlendirme - Gözlemsel öğrenme - Modelleme - Öz yeterlilik - Bilişsel-duygusal birimler - Yapılar	- Skinner - Bandura - Rotter - Mischel - Kelly
Biyolojik-Evrimsel Teoriler	-Düşünce ve davranışın temeli biyolojik ve genetik güçlerdir. -İnsan düşünce ve davranışları evrimsel güçler (doğal ve cinsel seçim) tarafından şekillendirilmiştir.	- Beyin yapıları - Nörokimyasallar ve genler - Uyumlu mekanizmalar	- Eysenck - Buss
Özellik Teorileri	-İnsanlar benzersiz ve tutarlı şekillerde davranmaya yatkındır; benzersiz özelliklere sahiptirler. -İnsan kişiliğinde beş özellik boyutu vardır.	- Kişisel Özellikler - Güdüler	- Allport - Robert, R. M. & Costa

Psikodinamik Teoriler

Freud'dan başlayarak, psikoanalitik ve daha genel psikodinamik yaklaşımlar, erken çocukluk deneyiminin önemine ve kişilik gelişimini şekillendiren yol gösterici güçler olan ebeveynlerle olan ilişkilere odaklanmaktadır. Ayrıca bu görüş bilinçaltını, zihni ve güdülerini bilinçli farkındalıktan çok daha güçlü görmektedir (Ağduman, 2018).

Psikodinamik teoriler bilinçaltını vurgulamaktadır. Kişiliğin birçok önemli yönü farkındalığın ötesinde ve bilince ancak büyük zorluklarla getirilmektedir. İlk kişilik teorisini ve ilk psikanalizi (psikoterapiyi) geliştiren Sigmund Freud'e göre birey savunma mekanizmalarını kullanarak kendisiyle ilgili hoş olmayan gerçekleri kendisinden saklamakta ve tamamen farkında olmadığı istekler, inançlar, korkular, çatışmalar ve hatıralar tarafından yönlendirilmektedir (Ewen, 2009). Bu teoride kişilik genellikle kendi içinde bölünmüş, çelişen istekler ve hedefler tarafından parçalanmış bir evdir; bu ev en iyi id, ego ve süperegö kavramları kullanılarak açıklanabilmektedir. Kişilik bir dizi psikoseksüel aşamada gelişmekte ve yaklaşık 5 ile 6 yaş arasında kesin olarak tamamlanmaktadır (Yüksel, 2006).

Hümanist-Varoluşçu Teoriler

Pozitif bir yaklaşım olarak bilinen hümanist yaklaşım; insanların anlam, büyüme, esenlik, mutluluk ve psikolojik sağlık için çabaladıklarını savunmaktadır. Olumlu duygu ve mutluluk durumları, psikolojik sağlığa ve sosyal olma davranışına katkı sağlamaktadır. İnsan davranışının bu evrimleşmiş olumlu yönlerini anlamak, tıpkı patolojik yönlerini anlamak gibi insan doğasına ilişkin birçok soruyu cevaplamaya yardımcı olmaktadır (Hoffman, 2015). Varoluşçu yaklaşımın insan felsefesi, insanı kendine özgü bir birey olarak ele alır ve bu yaklaşıma göre insan; özgür seçimler yapabilen, sorumlu bir varlıktır. Varoluşçu düşüncenin özünü tanımlama konusunda dogmatik olmayan doğası önem taşımaktadır; insanın statüsü konusunda "dürüst olmak", "iç gözlem" ve "eleştirel düşünceye değer vermek" ve sınırlarını göz ardı etmeden "insanoğlunun potansiyeline inanmak" gibi kavramlar ön plana çıkmaktadır (İlk & Bilici, 2020).

Davranışçı-Bilişsel Teoriler

Davranışçı ve bilişsel kişilik teorisyenleri diğerlerinden farklı olarak, gözlemlenebilir ve ölçülebilir davranışların incelenmesinin gerekli olduğunu savunmaktadır (Yazgan, İnanç & Yerlikaya, 2015). Bilişsel teoriler düşünmenin önemini savunmaktadır. Davranış, doğuştan gelen içgüdülere veya bazen gerçeklikten uzak olabirse de olayların nasıl yorumladığına, tahmin edilene ve değerlendirilen düşüncelere göre şekillenmektedir. Düşünceler, beklentiler, benlik algıları ve inançlar davranışın önemli nedenleridir. İnsanlar çevre tarafından kontrol

edilmek yerine çevreyle karşılıklı bir etki yaratır, öğrenmenin çoğu gözlem yoluyla gerçekleşmektedir (Magnavita, 2002).

Davranışçılık, yalnızca gözlemlenebilenleri inceleyerek psikolojiyi daha bilimsel hale getirmeye çalışmıştır. Bu nedenle psikolojiyi açık bir şekilde davranışların incelenmesi olarak yeniden tanımlamaktadır. Davranışçılık, kişilik teorisyenlerinin önemli olduğunu düşündükleri hemen hemen her şeyi göz önünde bulundurmaktadır. Diğer taraftan davranışın içsel nedenleri ise istekler, ihtiyaçlar, düşünceler, duygular, anılar, inançlar, beklentiler, tercihler, benlik algıları, bilinçdışı süreçler ve rüyalar. Dolayısıyla davranışçılık, kişilik teorisine başka bir yaklaşım değil, kişilik teorisine bir alternatif olmaktadır (Duane & Schultz, 2009).

Skinner çoğu davranışın edimsel koşullanma yoluyla öğrenildiğini ve organizmanın pekiştirmek için doğru tepkiyi vermesi gerektiğini savunmuştur (ödül almak veya cezadan kaçınmak). Tepki, herhangi bir davranışı güçlendiren veya zayıflatan sonuçlar üretmek için çevre üzerinde çalışmaktadır. Tepki pekiştirilirse, tekrar ortaya çıkma olasılığı daha yüksektir; pekiştirilmezse, tekrarlama olasılığı daha düşüktür. Tüm davranışlar, önceki nedenler ve çevre tarafından belirlenmektedir ve özgür iradeye bırakılmamaktadır (Atıcı, 2009).

Biolojik-Evrimsel Teoriler

Davranış, düşünce, duygular ve kişilik, bireyler arasındaki temel genetik, epigenetik ve nörolojik sistemlerdeki farklılıklardan etkilenmektedir. Bazı insanların farklı özelliklere, eğilimlere ve düşünme biçimlerine sahip olmasının nedeni, genotiplerindeki ve merkezi sinir sistemlerindeki (beyin yapıları ve nöro-kimya) farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Evrimleşmiş beyin sistemlerine dayandıkları için, insan düşüncesi, davranışı ve kişiliği milyonlarca yıl boyunca evrim güçleri (doğal ve cinsel seçim) tarafından şekillendirilmiştir (Feist vd., 2021). Biyolojik yaklaşımı savunan teorisyenler kişiliğin nesiller boyunca taşınmasını genetik aktarımın bir sebebi olarak açıklar ve bu düşüncüyü savunurlar. Beyin yapısı ve işleyişi, hormonlar, duyu organlarının duyarlılık derecesi kişilik üzerinde belirleyici etkenler olduğu için insanlar sadece çevreden etkilenerek belirli davranışlar sergilemezler. Doğuştan getirdikleri özellikleriyle kişilikleri oluşur (Hazar, 2006).

Özellik Teorileri

Özellik teorisyenleri, bireyin kişiliğini temel özelliklerinin bir sentezi olarak görmektedirler. Bu özelliklerin bilinmesiyle bireyin kişiliği de öğrenilmiş olacaktır. Böylece, kişilik testleri ve dereceleme ölçekleri ile ölçülebilecek belirli sayıdaki birtakım özelliklerin bir araya getirilmesi gerekmektedir. Bu özellikler daha çok birbirine zıt sıfatlar halinde ifade edilen iyi-kötü, gergin-rahat, sevimli-sevimsiz vb. yakıştırmalarla ifade edilmektedir (Cüceloğlu,

1993). Bu teoriyi savunan bilim insanları insan kişiliğinin beş ana kişisel özellik boyutu olduğunu savunmaktadır. Bu kişisel özellikler, bazı insanlarda belirli davranışları daha olası hale getirme işlevine hizmet etmektedir.

Özellik teorisyenlerinin araştırmalarında duygusal denge (*neuroticism*) (sakin ve güvenli vs. gergin ve güvensiz), dışadönüklük (*extraversion*) (içe kapanık vs. dışa dönük), deneyime açıklık (*openness to experience*) (geleneksele karşı yaratıcı), yumuşak başlılık (*agreeableness*) (şüpheli ve iş birliği yapmayan vs. güvenen ve iş birliği yapan) ve sorumluluk (*conscientiousness*) (tembel ve güvenilir vs. çalışkan ve güvenilir) boyutları beş temel özellik olarak ortaya çıkmaktadır (Ewen, 2009).

Beş Faktörlü Kişilik Modeli

Her kuramcı bize kişilik kavramına ilişkin kendi anlayışını sunmaktadır. Kısmen bu, neden bu kadar çok farklı kişilik teorisi olduğunu açıklamaya yardımcı olur. Bu kadar çeşitli tanım ve teoriler kafa karıştırıcı ve hatta rahatsız edici olsa da teorilerin kullanışlı olmadığı anlamına gelmemektedir. Her bir teori, benlik sorusuna ilişkin iç görüşü sunmakta ve kendi yanıtlarını geliştirirken bireye yardımcı olabilmektedir (Engler, 2013).

Kişilik ile ilgili araştırma yapılan alanlar arasında önemli farklılıklar olsa da birçok farklı gelenekten gelen araştırmacılar, beş faktörlü kişilik (büyük beşli) ölçeği üzerinde hemfikir olmuştur. Büyük beşlinin alt boyutları çok geniş kapsamlı ve tutarlıdır. Büyük beşli ayrıca alanlar içerisindeki spesifik boyutlar içinde geçerlilik sağlamaktadır. Örneğin; bazı araştırmacılar sıcakkanlılığı ve girişkenliği bir sosyallik boyutunda birleştirirken, gerilim ve kaygı boyutlarını ayrı tutmaktadır. Büyük beşli ölçeği uzun yıllar kullanıldıktan sonra kapsamlı ve anlaşılabilir olduğunu kanıtlanmıştır (Robert vd., 2006).

Kişilik ve kişilik bozuklarının boyutsal modellerinin araştırılması ve geliştirilmesi literatürde önemli ilerlemeler kaydetmiştir. Kişiliğin beş faktör modeli geniş çapta kabul görmüş ve araştırmalarda önemli faydalar sağlamıştır. Beş faktör modeli, kişilik boyutlarını kapsamlı bir şekilde sınıflandırmaktadır. Bu boyutlar, tutarlı düşünce, duygu ve eylem örüntüsü göstermeye eğilimli, uzun süreli eğilimler olan kişilik özellikleri olarak adlandırılmaktadır. Beş faktör modeli sıfatlarla tanımlanan bir dizi sözlük çalışmasından ortaya çıkmaktadır. Beş faktör modeli, kişiliği Neuroticism (Duygusal Denge), Extraversion (Dışadönüklük), Openness to Experience (Deneyime Açıklık), Agreeableness (Yumuşak Başlılık), Conscientiousness (Sorumluluk) özelliklerine bağlı olarak tanımlamaktadır (İnce, 2012).

Somer ve Goldberg (1999), türkçe sözlükteki kişilik özelliklerini tanımlayan sıfatlarla yürüttükleri araştırmada Beş Faktör Modeli’ni destekleyici veriler elde etmişlerdir. Bu modele ait alt boyut ve özellikler Tablo 2.’de gösterilmektedir.

Tablo 2

Beş Büyük Özelliğin Yönleri (Costa & McCrae, 1985).

Deneyime Açıklık	Sorumluluk	Dışadönüklük	Yumuşak Başlılık	Duygusal Denge
Fantezi	Yetkinlik	Sıcaklık	Güven	Kaygı
Estetik	Düzen	Atılganlık	Açık Sözlülük	Öfkeli düşmanlık
Duygular	Görevlilik	Girişkenlik	Fedakarlık	Depresyon
Eylemler	Başarı	Etkinlik	Uyum	Öz bilinç
Fikirler	Azim	Heyecan arayan	Alçak gönüllülük	Dürtüsellik
Değerler	Öz Disiplin	Olumlu duygular	Hassasiyet	Kırılganlık
	Üzerinde düşünme			

Duygusal Denge

Duygusal denge, duygusal uyum ve duygusal istikrarsızlığın kronik seviyelerini ifade etmekte olup yüksek duygusal denge, psikolojik sıkıntıya yatkın bireyleri tanımlamakta; öfkeli düşmanlık, depresiflik, endişe gibi olumsuz duygulanımları, strese karşı savunmasızlığı, öz-bilinçliliği ve aşırı arzuyu, dürtüleri ve kişinin kendi isteklerine göre hareket etmemesinden kaynaklanan hayal kırıklığını baş etme güçlüğünü de içermektedir (Soto vd., 2016). Duygusal dengeyi ölçmek için oluşturulan beş faktörden biri olan neuroticism bireyin “duygusallığını, negatif duygulara eğilimini, kırılganlık eğilimini” ölçmektedir (Hong vd., 2014).

Bazı bireyler endişeli ama düşmanca değildir ya da öz bilinçli ama dürtüsel değildir. Ancak genel olarak, nevrotik bozukluğu olan bireylerin bu kötü özelliklerin her birinde aktif olması muhtemeldir. Bu bireyler, sorunlarıyla başa çıkma ve başkalarıyla iyi geçinme yeteneklerini engelleyen şiddetli ve olumsuz duygulara eğilimli olmaktadır (Behrem, 2017).

Dışadönüklük

Dışadönüklük seviyesi yüksek bireyler sosyal, aktif, konuşkan, insan odaklı, iyimser, eğlenceyi seven ve sevecen olma eğilimi gösterirken, dışadönüklük seviyesi düşük içedönük bireyler çekingen, ağırbaşlı, sessiz, mesafeli, bağımsız olma eğilimi göstermektedir (Yıldız vd., 2014). İçedönük bireyler mutsuz ya da karamsar insanlar değildir, ancak dışadönükleri karakterize eden coşkulu yüksek ruhları deneyimleyememektedir (Wıdiger & Costa, 2013).

Dışadönüklük; sıcakkanlı, samimi, yakından ilgili bir kişisel etkileşim tarzına atıfta bulunmaktadır; aksine, içedönük bireyler soğukkanlı, resmi ve samimiyetsiz olmakta ve diğer insanlara zayıf bağlarla bağlanmaktadır. Sıcakkanlılık ve girişkenlik sosyallik denilen kavramı oluşturmaktadır. Girişken bireyler kalabalıkları sevmekte ve çok miktarda sosyal uyarımdan zevk almaktadır. Girişken bireyler doğal liderler olup, kolayca sorumluluk almakta, kendi kararlarını vermekte ve duygularını, arzularını kolayca ifade etmektedir (Bitlisli, 2013). Dışadönük bireyler meşgul olmayı, hızlı hareket etmeyi ve hızlı konuşmayı severler; enerjik ve güçlüdürler. Ayrıca kendilerini teşvik eden ortamları tercih etmekte, genellikle heyecan arayışına girmektedirler. Dışadönük bireylerin aktif ve heyecanlı yaşamı, olumlu duyguların deneyimine duygusal olarak yansımaktadır. Sevinç, zevk ve şakacılık, dışadönük bireylerin özelliklerinin bir parçasıdır. Tüm bu eğilimler sinerjiktir ve bir kişilik oluşturmak için birlikte çalışmaktadır. (Robert vd., 2006).

Deneyime Açıklık

Deneyime açıklık, öğrenmeye açık, yaratıcı, meraklı, kendi duygu ve düşüncelerini önemseyen kişileri ifade eder. Bir kişinin deneyime açık olması; kendisini veya fikirlerini ifade etmesine, verileri açık ve doğru olarak iletebilmesine, diğer kişilerle iş birliği yapmasına olanak sağlar (Bono vd., 2002). Buna karşılık, deneyime kapalı bireyler inançlarında ve tutumlarında geleneksel, zevklerinde muhafazakâr ve inançlarında dogmatik ve katı olma eğilimindedirler; davranışlarını kendi yöntemlerine göre belirler ve duygusal olarak tepkisizdirler (Wıdiger & Costa, 2013).

Deneyime Açıklık; fantezi de açıklık, canlı bir hayal gücü ve ayrıntılı hayaller geliştirme eğilimi anlamına gelmektedir. Deneyime açık bireyler genelde sanatsal etkinlikleri tercih etmekte, kendi duygularını güçlü bir şekilde deneyimlemekte ve bu deneyime değer vererek yaşamda bir anlam kaynağı olarak görmektedirler (Soysal, 2008). Aynı zamanda bu özelliğe sahip bireyler yeni bir yemek denemeye, yeni bir film izlemeye ya da yabancı bir ülkeye seyahat etmeye istekli olmaktadır. Deneyime açık bireyler empati kurma konusunda iyidir, fikirlere

ve değerlere de çok saygı göstermektedirler. Ayrıca meraklı ve bilgiye kendi iyilikleri için değer vermektedirler (Kaleli, 2019).

Yumuşak Başlılık

Yumuşak başlılık, dışadönüklük gibi, kişilerarası bir boyuttur ve bir kişinin şefkatten düşmanlığa uzanan bir süreklilik boyunca tercih ettiği etkileşim türlerini ifade etmektedir. Yumuşak başlı bireyler yumuşak kalpli, güvenilir, güzel huylu, yardım etmeyi seven, bağışlamayı bilen ve fedakâr olma eğilimi gösteren bireylerdir. Başkalarına yardım etme konusunda ısrarcı, duyarlı ve empati kurma yeteneğine sahip olup iletişim halinde olduğu insanların çoğunun aynı şekilde davranmak istediğine ve davranacağına inanmaktadırlar (Syed vd., 2015). Yumuşak başlılık seviyesi düşük olan bireyler (antagonist olarak adlandırılırlar) alaycı, kaba, yıpratıcı, şüpheli, iş birliği yapmayan ve sinirli olma eğilimi göstermektedirler. Ayrıca manipülatif, intikamcı ve acımasız olabilmektedirler (Develioğlu & Tekin, 2013).

Yumuşak başlı bireyler diğer insanlara güvenir ve nadiren şüpheli olmaktadır. Bu bireyler başkalarına güvendikleri gibi, kendilerine de güvenirler, açık sözlülük ve dürüstlük ile etiketlenmektedirler. Yumuşak başlı kişilerin özverileri, düşünceli olmalarında ve başkalarına yardım etme arzularında görülür, bu fedakârlık dediğimiz bir yöndür (Basım vd., 2009). Yumuşak başlı kişiler alçakgönüllüdür, kendi yetenek ve önemlerini değerlendirirken alçakgönüllülük göstermektedirler. Bu yönden düşük puan alanlar narsist olarak kabul edilebilmektedir. Eylemsel olarak, yumuşak başlı bireyler hassasiyet ve duygusallık sergilemekte, hayır kurumları ve diğer iyi amaçlar için hareket edebilmektedirler (Robert vd., 2006).

Sorumluluk

Sorumluluk, amaca yönelik davranışta organizasyon, sebat, kontrol ve motivasyon derecesini değerlendirir. Sorumluluk düzeyi yüksek bireyler düzenli, güvenilir, çalışkan, kendi kendini yöneten, titiz, hırslı ve azimli olma eğilimi gösterirken, (Tatar vd., 2013) sorumluluk düzeyi düşük olan bireyler amaçsız, güvenilmez, tembel, dikkatsiz, gevşek, ihmalkâr ve hırcı olma eğilimi göstermektedirler (Wıdığer & Costa, 2013).

Sorumluluk düzeyi yüksek bireyler rasyoneldir, bilgilidir ve genellikle kendilerini yetkinlik açısından yeterli olarak düşünmektedirler. Başarılarının bir kısmı, işlerinde verimli olmalarını sağlayan organizasyon yeteneklerinden ve düzenlerinden kaynaklanmaktadır. Bazı açılardan bu kişiler ahlaki ilkelerine titizlikle bağlı kalırlar ve güçlü bir görev duygusuna sahiptirler (Robert vd., 2006). Başarı için çok çabalamakta, yaptıkları her şeyde mükemmelliğin peşinde koşmakta ve hedeflerine ulaşabilmek için disiplinli bir şekilde ilerlemek

istemektedirler. Son olarak, önceden plan yapmakta, harekete geçmeden önce dikkatlice düşünmekte ve takip etmeyi seçtikleri yollarda yaşamlarını açıkça yönlendirmektedirler (Onay, 2011).

Kişilik ve Serbest Zaman İlişkisi

Kişilik, bireylerin serbest zaman seçimlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Kişilik ve serbest zaman arasındaki ilişki, insanların farklı nedenlerle serbest zaman aktivitelerine katılımlarına göre değişebilmektedir. Serbest zamana katılım sebepleri bireysel özellikler ve sosyal faktörlere göre değişmektedir. Bireysel özellikler değerleri, tutumları, motivasyonu, ihtiyaçları ve davranışsal deneyimleri temsil etmektedir. Sosyal faktörler ise sosyal desteği, sosyal ve kültürel normları ve kişilerarası yapısal kısıtlamaları içermektedir. Ayrıca bireylerin aktiviteye katılımında kişisel (cinsiyet, ırk, din, dil, kişilik, yaş gibi) faktörlerde belirleyici olmaktadır. Kişisel özelliklerin arasında serbest zaman aktivitelerine katılımı etkileyen ve etkinliğin türünü belirleyen en önemli özellik kişiliktir (Mikihiro vd., 2018).

Serbest zamanlarda gerçekleştirilen etkinlikler, bireyin yaşamına katkıda bulunarak, deneyimlerini ve hayatla mücadele gücünü artırabilmektedir. Serbest zaman etkinliklerine katılımlar sonucunda bireylerin çevreyle etkileşimleri ile birlikte bilişsel ve davranışsal olarak değişikliklerde meydana gelebilmektedir (Önal, 2021).

Serbest zaman bireylerin yaşamlarında önemli bir yer edinmektedir. Psikoloji ve kültürel antropoloji kadar çeşitli disiplinlerde yapılan araştırmalar serbest zaman olgusunun insan sağlığını ve yaşam kalitesini olumlu etkilediğini göstermiştir. Bireyler serbest zamanlarını istediği gibi şekillendirip doldurabilmektedir. Bir birey çeşitli etkinliklere katılarak kendine uygun dozda uyarım sağlayabilir, bilgilerini genişletebilir ve becerilerini geliştirebilir. Bu faaliyetler sayesinde insanlar kendilerine yeni izlenimler kazandırabilir, ilgilerini geliştirebilir ve günlük işler için yeni enerji toplayabilirler. Serbest zaman, rutin hayatın baskısının olumsuz etkilerini azaltabilir ve psikolojik refahı arttırabilir. Serbest zamanı değerlendirme şekli, aile ilişkilerine, çalışanların yaşam kalitesine, sağlığa pozitif katkı sağlamaktadır. İnsanların serbest zamanlarını geçirme ve deneyimleme biçimleri onların ihtiyaçlarına, tutumlarına, beklentilerine ve kişilik özelliklerine bağlıdır (Przepiorka & Blachnio, 2017).

Serbest zaman, bireylerin benzersiz kişiliklerinin anlaşılmasında önemli bir olgudur. Serbest zaman tanımı ve deneyimi bireylerin kişiliğinde yer almaktadır. Birçok araştırmacı insanların kişiliklerinin, diğer ortamlara kıyasla serbest zamandaki davranışlarını etkileme olasılığının daha yüksek olduğunu göstermiştir ve kişiliği serbest zaman deneyimiyle eşleştirme çabaları başarılı olmuştur (Lynn, 2013).

Serbest zaman, insanların kişiliklerine göre tercihlerini yansıtmaktadır. Serbest zaman insanların farklı kişilik tiplerine göre ihtiyaçlarını, isteklerini değerlendirmede önemli bir araçtır. Bu özelleşmiş serbest zaman ihtiyaçları, farklı kişiliklere sahip bireylerin davranışsal ihtiyaçlarının örnekleri olmaktadır. Belirli kişilik özelliklerine sahip bireyler farklı serbest zaman etkinlikleriyle ilgilenebilmekte ve bu da serbest zaman etkinliklerinin davranışsal bir açıklaması olduğunu göstermektedir (Warren vd., 1976).



ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

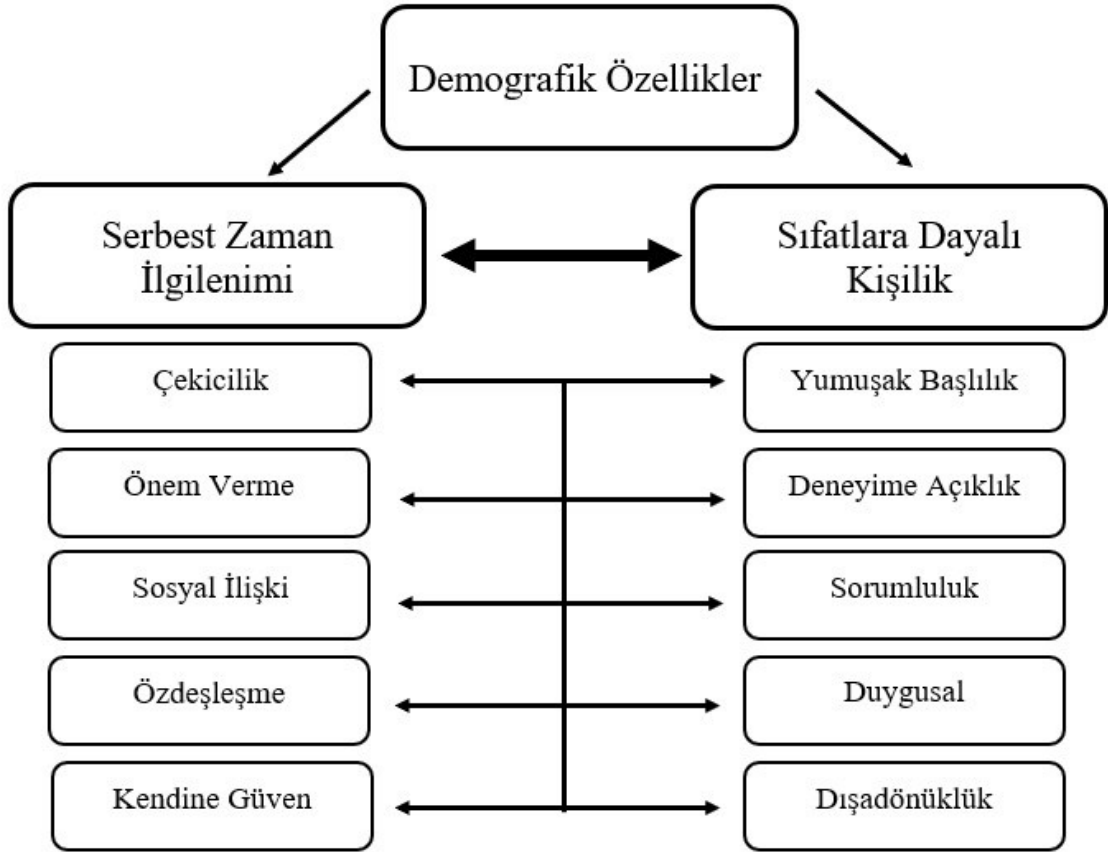
Yöntem

Araştırma Deseni

Araştırmada yer alan bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkisel bağlantılar gösterilmektedir.

Şekil 2

Araştırmanın İlişkisel Deseni



Araştırmanın Modeli

Araştırmada genel tarama ve ilişkisel tarama modelleri kullanılmıştır. Genel tarama modeli; çok sayıda katılımcıdan oluşan bir evren hakkında elde edilen verilerden genel bir sonuç çıkarabilmek amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleri olarak ifade edilmektedir. İlişkisel tarama modeli ise iki ve/veya daha çok değişkenler arasındaki değişim varlığı/derecesini belirlemeyi

amaçlamaktadır. Araştırmadan elde edilen verileri genellemek ve ilişkilendirmek için her iki modelden yararlanılmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Erzurum ilinde farklı spor branşlarında sporculuk hayatlarına devam eden sporcular oluşturmıştır. Bu evren grubu içerisinden seçkin örnekleme seçme yöntemi kullanılarak belirlenmiş olan 301 erkek 138 kadın olmak üzere toplam 439 elit sporcu oluşturmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın örneklem grubu içerisinde yer alan katılımcılardan Kişisel Bilgi Formu, Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği ve Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi olmak üzere 3 farklı ölçüm aracı kullanılarak veriler elde edilmiştir.

Kişisel Bilgi Formu

Katılımcıların demografik özelliklerini ve kişisel bilgileri ile ilgili bilgileri elde etmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan bir form kullanılmıştır. Bu formda katılımcıların yaş, cinsiyet, spor dalı, spor yaşı, milli sporculuk sayısı, aylık gelir düzeyi, gelir kaynağı, serbest zamanda katılım gösterilen etkinlik türü ve serbest zaman etkinlikleri ile ilgili bilgilere yönelik 9 soru bulunmaktadır.

Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği

Araştırmada yer alan katılımcıların serbest zaman ilgilenim düzeylerini belirlemek için Kyle vd. tarafından 2007 yılında geliştirilmiş ve Gürbüz vd. tarafından 2015 yılında Türkçe uyarlaması ve geçerlik güvenirliği yapılmış olan Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği (SZİÖ) kullanılmıştır. Bu ölçek 5 li likert tipi olarak dizayn edilmiştir ve toplam 15 madde, 5 alt boyuttan oluşmaktadır. SZİÖ; Sosyal ilişki, Çekicilik, Özdeşleşme, Önem verme ve Kendini İfade olmak üzere toplam 5 alt boyutlarından oluşmaktadır. Ölçekte her alt boyuta ait 3 madde yer almaktadır ve bu maddeler şu şekildedir; Çekicilik alt boyutunu nitelendiren maddeler (5., 9., 12. maddeler), Önem verme alt boyutunu nitelendiren maddeler (1., 2., 4. maddeler), Sosyal ilişki alt boyutunu nitelendiren (6., 11., 14. maddeler), Özdeşleşme alt boyutunu nitelendiren (3., 7., 10. maddeler) ve Kendini İfade alt boyutunu nitelendiren (8.,13.,15. maddeler). Gürbüz vd. (2015) tarafından yapılan güvenirlik çalışmasında ölçeğin alt boyutları için hesaplanan güvenirlik katsayıları (Cronbach Alpha) 0.58-0.80 değerleri arasında yer alırken, SZİÖ genel katsayısı 0.89 olduğu belirlenmiştir.

Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi

Araştırmada kişilik özelliklerine ait verilerin elde edilmesi için Bacanlı vd. (2009) tarafından geliştirilmiş olan Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi kullanılmıştır. Sıfatlara dayalı kişilik testi envanteri, toplam 40 maddeden oluşmaktadır. Bu testte yer alan 40 madde iki uçlu ve birbirine zıt sıfat çiftlerini (iyi-kötü; sabırlı-sabırsız gb.) barındırmaktadır. Test, her madde için çift kutuplu olarak dizayn edilmiştir ve yanıtlama 7'li likert tipi derecelendirme yapısına [“çok uygun” (1), “oldukça uygun” (2), “biraz uygun” (3), “ne uygun ne uygun değil” (4), “biraz uygun” (5), “çok uygun” (6) ve “oldukça uygun” (7)] sahiptir. Bu test “dışadönüklük”, “yumuşak başlılık”, “sorumluluk”, “duygusal dengesizlik”, “deneyime açıklık” olmak üzere 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte dışadönüklük alt boyutunu 9 madde, yumuşak başlılık alt boyutunu 9 madde, sorumluluk alt boyutunu 7 madde, duygusal dengesizlik alt boyutunu 7 madde ve deneyimlere açıklık alt boyutunu da 8 madde test etmektedir. Sıfatlara dayalı kişilik testine ait hesaplanan Cronbach Alpha katsayıları dışadönüklük alt boyutu için 0.89, yumuşak başlılık alt boyutu için 0.87, sorumluluk alt boyutu için 0.88, duygusal dengesizlik alt boyutu için 0.73 ve deneyime açıklık alt boyutu için 0.80 olarak belirlenmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmaya dahil edilen katılımcılardan elde edilen verilerin istatistiksel analizinde SPSS v25.0 programı kullanılmıştır. Kişisel bilgi formu ile elde edilen demografik ve kişisel özelliklere ait veriler maksimum/minimum değer, ortalama, standart sapma olarak tablolastırılmış ve veriler betimsel olarak gösterilmek için frekans ve yüzde dağılımları kullanılmıştır. Katılımcılardan elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Skewness-Kurtosis testleri yapılmıştır. Yapılan testler sonucunda verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiş ve buna uygun istatistiksel değerlendirmeler yapılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen verilerin ikili karşılaştırmalarından Bağımsız T testi kullanılmıştır. Üç ve daha fazla değişkenin olduğu verilerin karşılaştırılmasında ise Tek Yönlü Varyans Analizi kullanılmıştır.

Çoklu karşılaştırma testlerinde farkın kaynağını belirlemek için Pairwise Multiple Comparison Testi kullanılmıştır. Ayrıca araştırmada yer alan değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek ve ortaya koymak için Pearson Korelasyon Testi yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde anlamlılık düzeyi olarak %95 ($p < 0.05$) seçilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bulgular

Tablo 3

Katılımcıların Yaşı ve Spor Yaşı Değerleri

	N	Min.	Maks.	X	Ss.
Yaş	439	18,00	31,00	21,07	2,47
Spor Yaşı	439	1,00	18,00	8,35	3,89

Tablo 3.'de incelendiğinde araştırmaya dahil edilen katılımcıların ortalama yaşlarının $21,07 \pm 2,47$ yıl ve spor yaşlarının ise $8,35 \pm 3,89$ yıl olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4

Katılımcıların Demografik ve Tanımlayıcı Özellikleri

Faktör		n	%
Yaş	<i>21 Yaş Altı</i>	277	63,1
	<i>22 Yaş Üstü</i>	162	36,9
Cinsiyet	<i>Erkek</i>	301	68,6
	<i>Kadın</i>	138	31,4
Spor Dalı Türü	<i>Takım Sporları</i>	264	60,1
	<i>Bireysel Sporlar</i>	175	39,9
Millilik Durumu	<i>Milli Sporcu</i>	198	45,1
	<i>Milli Sporcu Değil</i>	241	54,9
Spor Yaşı	<i>≤ 5 yıl</i>	135	30,8
	<i>6-10 yıl arası</i>	117	26,7
	<i>≥ 10 yıl</i>	187	42,6
Haftalık Antrenman Sayısı	<i>Haftada 1-2</i>	130	29,6
	<i>Haftada 3-4</i>	164	37,4
	<i>$\geq$Haftada 5</i>	145	33,0
Sosyal Medya Kullanım Sıklığı	<i>1-3 saat</i>	203	46,2
	<i>4-6 saat</i>	136	31,0
	<i>7 saat ve daha fazla</i>	100	22,8
Serbest Zaman Etkinlikleri	<i>Sportif Etkinlikler</i>	250	56,9
	<i>Sosyal/Kültürel/Sanatsal Etkinlikler</i>	189	43,1
Toplam:		439	100

Tablo 4.'ye bakıldığında araştırmaya katılan sporcuların %63,1 (277)'i 21 yaş altı, %36,9 (162)'u 22 yaş üstü olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların %68,6 (301)'sinin erkek, %31,4 (138) 'ünün kadın olduğu görülmüştür. Katılımcıların spor dalı türü incelendiğinde %60,1

(264)'i takım sporlarında, %39,9 (175)'u bireysel sporlarda faaliyet göstermekte ve spor yaşları incelendiğinde %30,8 (135)'i 5 yıl ve daha az, %26,7 (117)'si 6-10 yıl arası, %42,6 (187)'si 10 yıl ve daha fazla olduğu belirlenmiştir. Sporcuların haftalık antrenman sayısına bakıldığında %29,6 (130)'sı haftada 1-2, %37,4 (164)'ü haftada 3-4, %33,0 (145)'i ise haftada 5 ve üzeri olduğu saptanmıştır. Katılımcıların sosyal medya kullanım sıklığı incelendiğinde %46,2 (203)'si günde 1-3 saat, %31,0 (136)'ı 4-6 saat, %28,8 (100)'i 7 saat ve daha fazla olarak belirlenmiştir. Araştırma grubunun serbest zamanlarında %59,9 (250)'ünün sportif etkinliklere %43,1 (189)'inin sosyal/kültürel/sanatsal etkinliklere katılım sağladığı belirlenmiştir.

Tablo 5

Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği (SZİÖ) Toplam ve Alt Boyutları Ortalama Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Faktör	Yaş Grubu	n	$\bar{X}$	Ss.	t	p
Çekicilik	21 Yaş Altı	277	3,54	,727	-2,281	,023*
	22 Yaş Üstü	162	3,72	,870		
Önem Verme	21 Yaş Altı	277	3,61	,851	-3,004	,003**
	22 Yaş Üstü	162	3,87	,931		
Sosyal İlişki	21 Yaş Altı	277	3,39	,801	-3,825	,000**
	22 Yaş Üstü	162	3,70	,827		
Özdeşleşme	21 Yaş Altı	277	3,78	,812	-2,685	,009**
	22 Yaş Üstü	162	4,00	,873		
Kendini İfade	21 Yaş Altı	277	3,49	,806	-2,533	,012*
	22 Yaş Üstü	162	3,69	,807		
SZİÖ Toplam Puanı	21 Yaş Altı	277	3,56	,642	-3,410	,000**
	22 Yaş Üstü	162	3,80	,722		

*p<0.05

**p<0.01

Tablo 5.'de SZİÖ toplam ve alt boyutları yaş değişkenine göre incelendiğinde; tüm alt boyutlar ve toplam puanlarda 21 yaş altı ile 22 yaş üstü katılımcılar arasında anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). SZİÖ Çekicilik alt boyutunda 21 yaş altı katılımcıların ortalama puanı $3,54\pm 0,72$, 22 yaş üstü katılımcıların ortalama puanının ise $3,72\pm 0,87$ olduğu belirlenmiştir. SZİÖ Önem Verme alt boyutunda 21 yaş altı katılımcıların ortalama puanı $3,61\pm 0,85$, 22 yaş üstü katılımcıların ortalama puanının ise $3,87\pm 0,93$ olduğu belirlenmiştir. SZİÖ Sosyal İlişki alt boyutunda 21 yaş altı katılımcıların ortalama puanı $3,39\pm 0,80$, 22 yaş üstü katılımcıların ortalama puanının ise $3,70\pm 0,82$ olduğu belirlenmiştir. SZİÖ Özdeşleşme alt boyutunda 21 yaş altı katılımcıların ortalama puanı $3,78\pm 0,81$, 22 yaş

üstü katılımcıların ortalama puanının ise $4,00\pm0,87$ olduğu belirlenmiştir. SZİÖ Kendini İfade alt boyutunda 21 yaş altı katılımcıların ortalama puanı $3,49\pm0,80$, 22 yaş üstü katılımcıların ortalama puanının ise $3,69\pm0,80$ olduğu belirlenmiştir. SZİÖ toplam puanında ise 21 yaş altı katılımcıların ortalama puanı $3,56\pm0,64$, 22 yaş üstü katılımcıların ortalama puanının ise $3,80\pm0,72$ olduğu belirlenmiştir.

Tablo 6

Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT) Toplam ve Alt Boyutları Ortalama Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Faktör	Yaş Grubu	n	$\bar{X}$	Ss.	t	p
Dışadönüklük	21 Yaş Altı	277	4,86	,849	1,141	,255
	22 Yaş Üstü	162	4,76	,914		
Yumuşak Başlılık	21 Yaş Altı	277	4,87	,874	,278	,781
	22 Yaş Üstü	162	4,85	,998		
Sorumluluk	21 Yaş Altı	277	5,14	,875	-,630	,529
	22 Yaş Üstü	162	5,20	,936		
Duygusal	21 Yaş Altı	277	4,77	,893	-,795	,427
Dengesizlik	22 Yaş Üstü	162	4,85	,998		
Deneyime Açıklık	21 Yaş Altı	277	5,58	1,033	-1,336	,182
	22 Yaş Üstü	162	5,72	1,125		
SDKT Toplam	21 Yaş Altı	277	5,04	,765	-,290	,768
Puanı	22 Yaş Üstü	162	5,06	,818		

*p<0.05

Tablo 6.'da SDKT toplam ve alt boyutları yaş değişkenine göre incelendiğinde; tüm alt boyutlar ve toplam puanlarda 21 yaş altı ve 22 yaş üstü katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık saptanamamıştır ($p>0,05$). SDKT Dışadönüklük alt boyutunda 21 yaş altı katılımcıların ortalama puanı $4,86\pm0,84$, 22 yaş üstü katılımcıların ortalama puanının ise $4,76\pm0,91$ olduğu belirlenmiştir. SDKT Yumuşak Başlılık alt boyutunda 21 yaş altı katılımcıların ortalama puanı $4,87\pm0,87$, 22 yaş üstü katılımcıların ortalama puanının ise $4,85\pm0,99$ olduğu belirlenmiştir. SDKT Sorumluluk alt boyutunda 21 yaş altı katılımcıların ortalama puanı $5,14\pm0,87$, 22 yaş üstü katılımcıların ortalama puanının ise $5,20\pm0,93$ olduğu belirlenmiştir. SDKT Duygusal Dengesizlik alt boyutunda erkek katılımcıların ortalama puanı $4,77\pm0,89$, 22 yaş üstü katılımcıların ortalama puanının ise $4,85\pm0,99$ olduğu belirlenmiştir. SDKT Deneyime Açıklık alt boyutunda 21 yaş altı katılımcıların ortalama puanı $5,58\pm1,03$, 22 yaş üstü katılımcıların ortalama puanının ise $5,72\pm1,12$ olduğu belirlenmiştir. SDKT toplam puanında ise 21 yaş altı

katılımcıların ortalama puanı $5,04 \pm 0,76$, 22 yaş üstü katılımcıların ortalama puanının ise $5,06 \pm 0,81$ olduğu belirlenmiştir.

Tablo 7

Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği (SZİÖ) Toplam ve Alt Boyutları Ortalama Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Faktör	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	Ss.	t	p
Çekicilik	Erkek	301	3,61	,814	,030	,976
	Kadın	138	3,61	,726		
Önem Verme	Erkek	301	3,72	,869	,523	,601
	Kadın	138	3,67	,935		
Sosyal İlişki	Erkek	301	3,51	,832	,137	,891
	Kadın	138	3,50	,807		
Özdeşleşme	Erkek	301	3,84	,853	-,540	,590
	Kadın	138	3,89	,818		
Kendini İfade	Erkek	301	3,55	,841	-,416	,678
	Kadın	138	3,59	,744		
SZİÖ Toplam Puanı	Erkek	301	3,65	,700	-,056	,956
	Kadın	138	3,65	,641		

* $p < 0,05$

Tablo 7.'de SZİÖ toplam ve alt boyutları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde; tüm alt boyutlar ve toplam puanlarda erkek ve kadın katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık saptanamamıştır ($p > 0,05$). SZİÖ Çekicilik alt boyutunda erkek katılımcıların ortalama puanı $3,61 \pm 0,81$, kadın katılımcıların ortalama puanının ise $3,61 \pm 0,72$ olduğu belirlenmiştir. SZİÖ Önem Verme alt boyutunda erkek katılımcıların ortalama puanı $3,72 \pm 0,86$, kadın katılımcıların ortalama puanının ise $3,67 \pm 0,93$ olduğu belirlenmiştir. SZİÖ Sosyal İlişki alt boyutunda erkek katılımcıların ortalama puanı $3,51 \pm 0,83$, kadın katılımcıların ortalama puanının ise $3,50 \pm 0,80$ olduğu belirlenmiştir. SZİÖ Özdeşleşme alt boyutunda erkek katılımcıların ortalama puanı $3,84 \pm 0,85$, kadın katılımcıların ortalama puanının ise $3,89 \pm 0,84$ olduğu belirlenmiştir. SZİÖ Kendini İfade alt boyutunda erkek katılımcıların ortalama puanı $3,55 \pm 0,84$, kadın katılımcıların ortalama puanının ise $3,59 \pm 0,74$ olduğu belirlenmiştir. SZİÖ toplam puanında ise erkek katılımcıların ortalama puanı $3,65 \pm 0,70$, kadın katılımcıların ortalama puanının ise $3,65 \pm 0,64$ olduğu belirlenmiştir.

Tablo 8

Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT) Toplam ve Alt Boyutları Ortalama Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Faktör	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	Ss.	t	p
Dışadönüklük	<i>Erkek</i>	301	4,78	,870	-1,414	,158
	<i>Kadın</i>	138	4,91	,878		
Yumuşak Başlılık	<i>Erkek</i>	301	4,79	,889	-2,581	,010*
	<i>Kadın</i>	138	5,03	,970		
Sorumluluk	<i>Erkek</i>	301	5,11	,854	-1,805	,072
	<i>Kadın</i>	138	5,28	,979		
Duygusal Dengesizlik	<i>Erkek</i>	301	4,77	,912	-,843	,400
	<i>Kadın</i>	138	4,85	,976		
Deneyime Açıklık	<i>Erkek</i>	301	5,63	1,052	-,124	,901
	<i>Kadın</i>	138	5,64	1,107		
SDKT Toplam Puanı	<i>Erkek</i>	301	5,01	,745	-1,605	,109
	<i>Kadın</i>	138	5,14	,859		

*p<0.05

Tablo 8.'de SDKT toplam ve alt boyutları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde; Dışadönüklük, Sorumluluk, Duygusal Dengesizlik, Deneyime Açıklık ve toplam puanlarda erkek ve kadın katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık saptanamamıştır(p>0,05). Ancak SDKT alt boyutlarından Yumuşak Başlılık alt boyutunda kadın katılımcıların puanında erkek katılımcıların puanına göre pozitif bir farklılık belirlenmiştir. SDKT Dışadönüklük alt boyutunda erkek katılımcıların ortalama puanı 4,78±0,87, kadın katılımcıların ortalama puanının ise 4,91±0,87 olduğu belirlenmiştir. SDKT Yumuşak Başlılık alt boyutunda erkek katılımcıların ortalama puanı 4,79±0,88, kadın katılımcıların ortalama puanının ise 5,03±0,97 olduğu belirlenmiştir. SDKT Sorumluluk alt boyutunda erkek katılımcıların ortalama puanı 5,11±0,85, kadın katılımcıların ortalama puanının ise 5,28±0,97 olduğu belirlenmiştir. SDKT Duygusal Dengesizlik alt boyutunda erkek katılımcıların ortalama puanı 4,77±0,91, kadın katılımcıların ortalama puanının ise 4,85±0,97 olduğu belirlenmiştir. SDKT Deneyime Açıklık alt boyutunda erkek katılımcıların ortalama puanı 5,63±1,05, kadın katılımcıların ortalama puanının ise 5,64±1,10 olduğu belirlenmiştir. SDKT toplam puanında ise erkek katılımcıların ortalama puanı 5,01±0,74, kadın katılımcıların ortalama puanının ise 5,14±0,85 olduğu belirlenmiştir.

Tablo 9

Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği (SZİÖ) Toplam ve Alt Boyutları Ortalama Puanlarının Spor Dalı Türü Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Faktör	Spor Dalı Türü	n	$\bar{X}$	Ss.	t	p
Çekicilik	Takım Sporları	264	3,59	,789	-,508	,612
	Bireysel Sporlar	175	3,63	,784		
Önem Verme	Takım Sporları	264	3,68	,914	-,718	,473
	Bireysel Sporlar	175	3,74	,852		
Sosyal İlişki	Takım Sporları	264	3,49	,831	-,485	,628
	Bireysel Sporlar	175	3,53	,814		
Özdeşleşme	Takım Sporları	264	3,84	,891	-,592	,554
	Bireysel Sporlar	175	3,89	,762		
Kendini İfade	Takım Sporları	264	3,58	,829	,567	,571
	Bireysel Sporlar	175	3,54	,785		
SZİÖ Toplam Puanı	Takım Sporları	264	3,64	,695	-,433	,665
	Bireysel Sporlar	175	3,66	,660		

*p<0.05

Tablo 9.'da SZİÖ toplam ve alt boyutları spor dalı türü değişkenine göre incelendiğinde; tüm alt boyutlar ve toplam puanlarda takım sporlarında aktif ve bireysel sporlarda aktif olan katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0,05$). SZİÖ Çekicilik alt boyutunda takım sporlarında aktif katılımcıların ortalama puanı $3,59\pm 0,78$, bireysel sporlarda aktif katılımcıların ortalama puanının ise $3,63\pm 0,78$ olduğu belirlenmiştir. SZİÖ Önem Verme alt boyutunda takım sporlarında aktif katılımcıların ortalama puanı $3,68\pm 0,91$, bireysel sporlarda aktif katılımcıların ortalama puanının ise $3,74\pm 0,83$ olduğu belirlenmiştir. SZİÖ Sosyal İlişki alt boyutunda takım sporlarında aktif katılımcıların ortalama puanı $3,49\pm 0,83$, bireysel sporlarda aktif katılımcıların ortalama puanının ise $3,53\pm 0,81$ olduğu belirlenmiştir. SZİÖ Özdeşleşme alt boyutunda takım sporlarında aktif katılımcıların ortalama puanı $3,84\pm 0,89$, bireysel sporlarda aktif katılımcıların ortalama puanının ise $3,89\pm 0,76$ olduğu belirlenmiştir. SZİÖ Kendini İfade alt boyutunda takım sporlarında aktif katılımcıların ortalama puanı $3,58\pm 0,82$, bireysel sporlarda aktif katılımcıların ortalama puanının ise $3,54\pm 0,78$ olduğu belirlenmiştir. SZİÖ toplam puanında ise takım sporlarında aktif katılımcıların ortalama puanı $3,64\pm 0,69$, bireysel sporlarda aktif katılımcıların ortalama puanının ise $3,66\pm 0,66$ olduğu belirlenmiştir.

Tablo 10

Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT) Toplam ve Alt Boyutları Ortalama Puanlarının Spor Dalı Türü Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Faktör	Spor Dalı Türü	n	$\bar{X}$	Ss.	t	p
Dışadönüklük	Takım Sporları	264	4,76	,861	-1,782	,075
	Bireysel Sporlar	175	4,91	,888		
Yumuşak Başlılık	Takım Sporları	264	4,88	,908	,469	,639
	Bireysel Sporlar	175	4,84	,941		
Sorumluluk	Takım Sporları	264	5,12	,875	-1,069	,286
	Bireysel Sporlar	175	5,22	,929		
Duygusal	Takım Sporları	264	4,82	,947	,606	,545
Dengesizlik	Bireysel Sporlar	175	4,77	,913		
Deneyime Açıklık	Takım Sporları	264	5,60	1,099	-,853	,394
	Bireysel Sporlar	175	5,69	1,022		
SDKT Toplam Puanı	Takım Sporları	264	5,03	,770	-,641	,526
	Bireysel Sporlar	175	5,08	,806		

*p<0.05

Tablo 10.'da SDKT toplam ve alt boyutları spor dalı türü değişkenine göre incelendiğinde; tüm alt boyutlar ve toplam puanlarda takım sporlarında aktif ve bireysel sporlarda aktif olan katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). SDKT Dışadönüklük alt boyutunda takım sporlarında aktif katılımcıların ortalama puanı $4,76\pm0,86$, bireysel sporlarda aktif katılımcıların ortalama puanının ise $4,91\pm0,88$ olduğu belirlenmiştir. SDKT Yumuşak Başlılık alt boyutunda takım sporlarında aktif katılımcıların ortalama puanı $4,88\pm0,90$, bireysel sporlarda aktif katılımcıların ortalama puanının ise $4,84\pm0,94$ olduğu belirlenmiştir. SDKT Sorumluluk alt boyutunda takım sporlarında aktif katılımcıların ortalama puanı $5,12\pm0,87$, bireysel sporlarda aktif katılımcıların ortalama puanının ise $5,22\pm0,92$ olduğu belirlenmiştir. SDKT Duygusal Dengesizlik alt boyutunda takım sporlarında aktif katılımcıların ortalama puanı $4,82\pm0,94$, bireysel sporlarda aktif katılımcıların ortalama puanının ise $4,77\pm0,91$ olduğu belirlenmiştir. SDKT Deneyime Açıklık alt boyutunda takım sporlarında aktif katılımcıların ortalama puanı $5,60\pm1,09$, bireysel sporlarda aktif katılımcıların ortalama puanının ise $5,69\pm1,02$ olduğu belirlenmiştir. SDKT toplam puanında ise takım sporlarında aktif katılımcıların ortalama puanı $5,03\pm0,77$, bireysel sporlarda aktif katılımcıların ortalama puanının ise $5,08\pm0,80$ olduğu belirlenmiştir.

Tablo 11

Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği (SZİÖ) Toplam ve Alt Boyutları Ortalama Puanlarının Millilik Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Faktör	Millilik Durumu	n	$\bar{X}$	Ss.	t	p
Çekicilik	Evet	198	3,65	,810	1,139	,255
	Hayır	241	3,57	,766		
Önem Verme	Evet	198	3,73	,888	,529	,597
	Hayır	241	3,68	,892		
Sosyal İlişki	Evet	198	3,52	,841	,476	,635
	Hayır	241	3,49	,810		
Özdeşleşme	Evet	198	3,87	,843	,293	,769
	Hayır	241	3,85	,842		
Kendini İfade	Evet	198	3,58	,815	,458	,647
	Hayır	241	3,55	,809		
SZİÖ Toplam Puanı	Evet	198	3,67	,688	,698	,486
	Hayır	241	3,63	,676		

*p<0.05

Tablo 11.'de SZİÖ toplam ve alt boyutları millilik durumu değişkenine göre incelendiğinde; tüm alt boyutlar ve toplam puanlarda milli takımda yer almış ve milli takımda yer almamış olan katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır(p>0,05). SZİÖ Çekicilik alt boyutunda milli takımda yer almış katılımcıların ortalama puanı $3,65 \pm 0,81$, milli takımda yer almamış katılımcıların ortalama puanının ise $3,57 \pm 0,76$ olduğu belirlenmiştir. SZİÖ Önem Verme alt boyutunda milli takımda yer almış katılımcıların ortalama puanı $3,73 \pm 0,88$, milli takımda yer almamış katılımcıların ortalama puanının ise $3,68 \pm 0,89$ olduğu belirlenmiştir. SZİÖ Sosyal İlişki alt boyutunda milli takımda yer almış katılımcıların ortalama puanı $3,52 \pm 0,84$, milli takımda yer almamış katılımcıların ortalama puanının ise $3,49 \pm 0,81$ olduğu belirlenmiştir. SZİÖ Özdeşleşme alt boyutunda milli takımda yer almış katılımcıların ortalama puanı $3,87 \pm 0,84$, milli takımda yer almamış katılımcıların ortalama puanının ise $3,85 \pm 0,84$ olduğu belirlenmiştir. SZİÖ Kendini İfade alt boyutunda milli takımda yer almış katılımcıların ortalama puanı $3,58 \pm 0,81$, milli takımda yer almamış katılımcıların ortalama puanının ise $3,55 \pm 0,80$ olduğu belirlenmiştir. SZİÖ toplam puanında ise milli takımda yer almış katılımcıların ortalama puanı $3,67 \pm 0,68$, milli takımda yer almamış katılımcıların ortalama puanının ise $3,63 \pm 0,67$ olduğu belirlenmiştir.

Tablo 12

Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT) Toplam ve Alt Boyutları Ortalama Puanlarının Millilik Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Faktör	Millilik Durumu	n	$\bar{X}$	Ss.	t	p
Dışadönüklük	Evet	198	4,90	,908	1,675	,095
	Hayır	241	4,76	,842		
Yumuşak Başlılık	Evet	198	4,93	,890	1,295	,196
	Hayır	241	4,81	,944		
Sorumluluk	Evet	198	5,25	,914	1,977	,049*
	Hayır	241	5,09	,877		
Duygusal Dengesizlik	Evet	198	4,81	,890	,205	,838
	Hayır	241	4,79	,968		
Deneyime Açıklık	Evet	198	5,80	1,016	2,908	,004**
	Hayır	241	5,50	1,094		
SDKT Toplam Puanı	Evet	198	5,13	,784	1,991	,047*
	Hayır	241	4,98	,780		

*p<0.05 **p<0.01

Tablo 12.'de SDKT toplam ve alt boyutları millilik durumu değişkenine göre incelendiğinde; Dışadönüklük, Yumuşak Başlılık ve Duygusal Dengesizlik alt boyutları puanlarında milli takımda yer almış ve milli takımda yer almamış olan katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır(p>0,05). Fakat SDKT alt boyutlarından Sorumluluk, Deneyime Açıklık ve toplam puanında milli takımda yer almış sporcuların puanlarında milli takımda yer almamış sporcuların puanlarına göre pozitif bir farklılık belirlenmiştir. SDKT Dışadönüklük alt boyutunda milli takımda yer almış katılımcıların ortalama puanı $4,90 \pm 0,90$, milli takımda yer almamış katılımcıların ortalama puanının ise $4,76 \pm 0,84$ olduğu belirlenmiştir. SDKT Yumuşak Başlılık alt boyutunda milli takımda yer almış katılımcıların ortalama puanı $4,93 \pm 0,89$, milli takımda yer almamış katılımcıların ortalama puanının ise $4,81 \pm 0,94$ olduğu belirlenmiştir. SDKT Sorumluluk alt boyutunda milli takımda yer almış katılımcıların ortalama puanı $5,25 \pm 0,91$, milli takımda yer almamış katılımcıların ortalama puanının ise $5,09 \pm 0,87$ olduğu belirlenmiştir. SDKT Duygusal Dengesizlik alt boyutunda milli takımda yer almış katılımcıların ortalama puanı $4,81 \pm 0,89$, milli takımda yer almamış katılımcıların ortalama puanının ise $4,79 \pm 0,96$ olduğu belirlenmiştir. SDKT Deneyime Açıklık alt boyutunda milli takımda yer almış katılımcıların ortalama puanı $5,80 \pm 1,09$, milli takımda yer almamış katılımcıların ortalama puanının ise $5,50 \pm 1,09$ olduğu belirlenmiştir. SDKT toplam puanında

ise milli takımda yer almış katılımcıların ortalama puanı $5,13\pm0,78$, milli takımda yer almamış katılımcıların ortalama puanının ise $4,98\pm0,78$ olduğu belirlenmiştir.

Tablo 13

Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği (SZİÖ) Toplam ve Alt Boyutları Ortalama Puanlarının Serbest Zaman (SZ) Etkinlik Türü Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Faktör	SZ Etkinlik Türü	n	$\bar{X}$	Ss.	t	p
Çekicilik	Sportif Etkinlikler	250	3,64	,776	,834	,405
	Sosyal/Kültürel/ Sanatsal Etkinlikler	189	3,57	,800		
Önem Verme	Sportif Etkinlikler	250	3,69	,902	-,357	,721
	Sosyal/Kültürel/ Sanatsal Etkinlikler	189	3,72	,875		
Sosyal İlişki	Sportif Etkinlikler	250	3,57	,805	1,918	,056
	Sosyal/Kültürel/ Sanatsal Etkinlikler	189	3,42	,841		
Özdeşleşme	Sportif Etkinlikler	250	3,86	,788	-,041	,968
	Sosyal/Kültürel/ Sanatsal Etkinlikler	189	3,86	,908		
Kendini İfade	Sportif Etkinlikler	250	3,56	,824	,001	,999
	Sosyal/Kültürel/ Sanatsal Etkinlikler	189	3,56	,796		
SZİÖ Toplam Puanı	Sportif Etkinlikler	250	3,66	,673	,552	,582
	Sosyal/Kültürel/ Sanatsal Etkinlikler	189	3,63	,693		

* $p<0.05$

Tablo 13.'de SZİÖ toplam ve alt boyutları serbest zaman etkinlik türü değişkenine göre incelendiğinde; tüm alt boyutlar ve toplam puanlarda sportif etkinlikleri tercih eden ve sosyal/kültürel/sanatsal etkinlikleri tercih eden katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır($p>0,05$). SZİÖ Çekicilik alt boyutunda sportif etkinlikleri tercih eden katılımcıların ortalama puanı $3,64\pm0,77$, sosyal/kültürel/sanatsal etkinlikleri tercih eden katılımcıların ortalama puanının ise $3,57\pm0,80$ olduğu belirlenmiştir. SZİÖ Önem Verme alt boyutunda sportif etkinlikleri tercih eden katılımcıların ortalama puanı $3,69\pm0,90$, sosyal/kültürel/sanatsal etkinlikleri tercih eden katılımcıların ortalama puanının ise $3,72\pm0,87$ olduğu belirlenmiştir. SZİÖ Sosyal İlişki alt boyutunda sportif etkinlikleri tercih eden katılımcıların ortalama puanı $3,52\pm0,80$, sosyal/kültürel/sanatsal etkinlikleri tercih eden katılımcıların ortalama puanının ise $3,42\pm0,84$ olduğu belirlenmiştir. SZİÖ Özdeşleşme alt boyutunda sportif etkinlikleri tercih eden katılımcıların ortalama puanı $3,86\pm0,78$, sosyal/kültürel/sanatsal etkinlikleri tercih eden katılımcıların ortalama puanının ise $3,86\pm0,90$

olduğu belirlenmiştir. SZİÖ Kendini İfade alt boyutunda sportif etkinlikleri tercih eden katılımcıların ortalama puanı $3,56 \pm 0,82$, sosyal/kültürel/sanatsal etkinlikleri tercih eden katılımcıların ortalama puanının ise $3,56 \pm 0,79$ olduğu belirlenmiştir. SZİÖ toplam puanında ise sportif etkinlikleri tercih eden katılımcıların ortalama puanı $3,66 \pm 0,73$, sosyal/kültürel/sanatsal etkinlikleri tercih eden katılımcıların ortalama puanının ise $3,63 \pm 0,69$ olduğu belirlenmiştir.

Tablo 14

Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT) Toplam ve Alt Boyutları Ortalama Puanlarının Serbest Zaman (SZ) Etkinlik Türü Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Faktör	SZ Etkinlik Türü	n	$\bar{X}$	Ss.	t	p
Dışadönüklük	Sportif Etkinlikler	250	4,80	,904	-,737	,462
	Sosyal/Kültürel/ Sanatsal Etkinlikler	189	4,86	,833		
Yumuşak Başlılık	Sportif Etkinlikler	250	4,83	,954	-,804	,422
	Sosyal/Kültürel/ Sanatsal Etkinlikler	189	4,90	,876		
Sorumluluk	Sportif Etkinlikler	250	5,17	,881	,344	,731
	Sosyal/Kültürel/ Sanatsal Etkinlikler	189	5,14	,920		
Duygusal Dengesizlik	Sportif Etkinlikler	250	4,76	,900	-,909	,364
	Sosyal/Kültürel/ Sanatsal Etkinlikler	189	4,85	,974		
Deneyime Açıklık	Sportif Etkinlikler	250	5,61	1,022	-,498	,619
	Sosyal/Kültürel/ Sanatsal Etkinlikler	189	5,66	1,129		
SDKT Toplam Puanı	Sportif Etkinlikler	250	5,03	,794	-,653	,514
	Sosyal/Kültürel/ Sanatsal Etkinlikler	189	5,08	,772		

*p<0.05

Tablo 14.'de SDKT toplam ve alt boyutları serbest zaman etkinlik türü değişkenine göre incelendiğinde; tüm alt boyutlar ve toplam puanlarda sportif etkinlikleri tercih eden ve sosyal/kültürel/sanatsal etkinlikleri tercih eden katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p > 0,05$). SDKT Dışadönüklük alt boyutunda sportif etkinlikleri tercih eden katılımcıların ortalama puanı $4,80 \pm 0,90$, sosyal/kültürel/sanatsal etkinlikleri tercih eden katılımcıların ortalama puanının ise $4,86 \pm 0,83$ olduğu belirlenmiştir. SDKT Yumuşak Başlılık alt boyutunda sportif etkinlikleri tercih eden katılımcıların ortalama puanı $4,83 \pm 0,95$, sosyal/kültürel/sanatsal etkinlikleri tercih eden katılımcıların ortalama puanının ise $4,90 \pm 0,87$ olduğu belirlenmiştir. SDKT Sorumluluk alt boyutunda sportif etkinlikleri tercih eden katılımcıların ortalama puanı $5,17 \pm 0,88$, sosyal/kültürel/sanatsal etkinlikleri tercih eden

katılımcıların ortalama puanının ise $5,14 \pm 0,92$ olduğu belirlenmiştir. SDKT Duygusal Dengesizlik alt boyutunda sportif etkinlikleri tercih eden katılımcıların ortalama puanı $4,76 \pm 0,90$, sosyal/kültürel/sanatsal etkinlikleri tercih eden katılımcıların ortalama puanının ise $4,85 \pm 0,97$ olduğu belirlenmiştir. SDKT Deneyime Açıklık alt boyutunda sportif etkinlikleri tercih eden katılımcıların ortalama puanı $5,61 \pm 1,02$, sosyal/kültürel/sanatsal etkinlikleri tercih eden katılımcıların ortalama puanının ise $5,66 \pm 1,12$ olduğu belirlenmiştir. SDKT toplam puanında ise sportif etkinlikleri tercih eden katılımcıların ortalama puanı $5,03 \pm 0,79$, sosyal/kültürel/sanatsal etkinlikleri tercih eden katılımcıların ortalama puanının ise $5,08 \pm 0,77$ olduğu belirlenmiştir.

Tablo 15

Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği (SZİÖ) Toplam ve Alt Boyutları Ortalama Puanlarının Spor Yaşı Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Faktör	Spor Yaşı	n	$\bar{X}$	Ss.	F	p
Çekicilik	5 yıl ve daha az	135	3,56	,747	1,165	,313
	6-10 yıl arası	117	3,55	,810		
	10 yıl ve daha fazlası	187	3,67	,799		
	Toplam	439	3,61	,786		
Önem Verme	5 yıl ve daha az	135	3,58	,931	2,190	,113
	6-10 yıl arası	117	3,72	,876		
	10 yıl ve daha fazlası	187	3,79	,860		
	Toplam	439	3,70	,889		
Sosyal İlişki	5 yıl ve daha az	135	3,42	,828	1,645	,194
	6-10 yıl arası	117	3,48	,751		
	10 yıl ve daha fazlası	187	3,58	,860		
	Toplam	439	3,50	,823		
Özdeşleşme	5 yıl ve daha az	135	3,81	,869	,565	,569
	6-10 yıl arası	117	3,84	,817		
	10 yıl ve daha fazlası	187	3,91	,838		
	Toplam	439	3,86	,841		
Kendini İfade	5 yıl ve daha az	135	3,47	,825	2,760	,064
	6-10 yıl arası	117	3,51	,819		
	10 yıl ve daha fazlası	187	3,67	,789		
	Toplam	439	3,56	,811		
SZİÖ Toplam Puanı	5 yıl ve daha az	135	3,57	,675	2,204	,112
	6-10 yıl arası	117	3,62	,663		
	10 yıl ve daha fazlası	187	3,72	,692		
	Toplam	439	3,65	,681		

*p<0.05

Tablo 15.'de SZİÖ toplam ve alt boyutları spor yaşı değişkenine göre incelendiğinde; tüm alt boyutlar ve toplam puanlarda 5 yıl ve daha az, 6-10 yıl arası ve 10 yıl ve daha fazla aktif spor yaşına sahip olan katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p>0,05$).

SZİÖ Çekicilik alt boyutunda 5 yıl ve daha az spor yaşına sahip katılımcıların ortalama puanı $3,56\pm0,74$, 6-10 yıl arası spor yaşına sahip katılımcıların ortalama puanı $3,55\pm0,81$, 10 yıl ve daha fazla spor yaşına sahip katılımcıların ortalama puanının ise $3,67\pm0,79$ olduğu belirlenmiştir. SZİÖ Önem Verme alt boyutunda 5 yıl ve daha az spor yaşına sahip katılımcıların ortalama puanı $3,58\pm0,93$, 6-10 yıl arası spor yaşına sahip katılımcıların ortalama puanı $3,72\pm0,87$, 10 yıl ve daha fazla yaşına sahip katılımcıların ortalama puanının ise $3,79\pm0,86$ olduğu belirlenmiştir. SZİÖ Sosyal İlişki alt boyutunda 5 yıl ve daha az spor yaşına sahip katılımcıların ortalama puanı $3,42\pm0,82$, 6-10 yıl arası spor yaşına sahip katılımcıların ortalama puanı $3,48\pm0,75$, 10 yıl ve daha fazla spor yaşına sahip katılımcıların ortalama puanının ise $3,58\pm0,60$ olduğu belirlenmiştir. SZİÖ Özdeşleşme alt boyutunda 5 yıl ve daha az spor yaşına sahip katılımcıların ortalama puanı $3,81\pm0,86$, 6-10 yıl arası spor yaşına sahip katılımcıların ortalama puanı $3,84\pm0,81$, 10 yıl ve daha fazla spor yaşına sahip katılımcıların ortalama puanının ise $3,91\pm0,83$ olduğu belirlenmiştir. SZİÖ Kendini İfade alt boyutunda 5 yıl ve daha az spor yaşına sahip katılımcıların ortalama puanı $3,47\pm0,82$, 6-10 yıl arası spor yaşına sahip katılımcıların ortalama puanı $3,51\pm0,81$, 10 yıl ve daha fazla spor yaşına sahip katılımcıların ortalama puanının ise $3,67\pm0,78$ olduğu belirlenmiştir. SZİÖ toplam puanında ise 5 yıl ve daha az spor yaşına sahip katılımcıların ortalama puanı $3,57\pm0,67$, 6-10 yıl arası spor yaşına sahip katılımcıların ortalama puanı $3,62\pm0,66$, 10 yıl ve daha fazla spor yaşına sahip katılımcıların ortalama puanının ise $3,72\pm0,69$ olduğu belirlenmiştir.

Tablo 16

Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT) Toplam ve Alt Boyutları Ortalama Puanlarının Spor Yaşı Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Faktör	Spor Yaşı	n	$\bar{X}$	Ss.	F	p
Dışadönüklük	<i>5 yıl ve daha az</i>	135	4,70	,935	1,905	,150
	<i>6-10 yıl arası</i>	117	4,89	,778		
	<i>10 yıl ve daha fazlası</i>	187	4,87	,881		
	<i>Toplam</i>	439	4,82	,874		
Yumuşak Başlılık	<i>5 yıl ve daha az</i>	135	4,82	1,049	,312	,732
	<i>6-10 yıl arası</i>	117	4,91	,888		
	<i>10 yıl ve daha fazlası</i>	187	4,87	,842		
	<i>Toplam</i>	439	4,86	,921		
Sorumluluk	<i>5 yıl ve daha az</i>	135	4,99 ^a	,990	3,542	,030*
	<i>6-10 yıl arası</i>	117	5,26 ^b	,833		
	<i>10 yıl ve daha fazlası</i>	187	5,22 ^b	,852		
	<i>Toplam</i>	439	5,16	,897		
Duygusal Dengesizlik	<i>5 yıl ve daha az</i>	135	4,73	1,090	2,086	,125
	<i>6-10 yıl arası</i>	117	4,71	,780		
	<i>10 yıl ve daha fazlası</i>	187	4,90	,890		
	<i>Toplam</i>	439	4,80	,932		
Deneyime Açıklık	<i>5 yıl ve daha az</i>	135	5,43 ^a	1,147	4,579	,011*
	<i>6-10 yıl arası</i>	117	5,63 ^{ab}	1,073		
	<i>10 yıl ve daha fazlası</i>	187	5,79 ^b	,984		
	<i>Toplam</i>	439	5,64	1,068		
SDKT Toplam Puanı	<i>5 yıl ve daha az</i>	135	4,93	,889	2,438	,089
	<i>6-10 yıl arası</i>	117	5,07	,733		
	<i>10 yıl ve daha fazlası</i>	187	5,12	,726		
	<i>Toplam</i>	439	5,05	,784		

*p<0.05

Tablo 16.'da SDKT toplam ve alt boyutları spor yaşı değişkenine göre incelendiğinde; Dışadönüklük, Yumuşak Başlılık, Duygusal Dengesizlik alt boyut puanları ve toplam puanlarında 5 yıl ve daha az, 6-10 yıl arası ve 10 yıl ve daha fazla aktif spor yaşına sahip olan katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık saptanamamıştır(p>0,05). Ancak SDKT'nin Sorumluluk alt boyutu puanlarında 6-10 yıl arası ve 10 yıl ve daha fazlası spor yaşına sahip

katılımcıların 5 yıl ve daha az spor yaşına sahip katılımcılara göre pozitif bir farklılığa sahip olduğu belirlenmiştir. Ayrıca SDKT'nin Deneyime Açıklık alt boyutu puanlarında 10 yıl ve daha fazlası spor yaşına sahip katılımcıların 5 yıl ve daha az spor yaşına sahip katılımcılara göre pozitif bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. SDKT Dışadönüklük alt boyutunda 5 yıl ve daha az spor yaşına sahip katılımcıların ortalama puanı $4,70 \pm 0,93$, 6-10 yıl arası spor yaşına sahip katılımcıların ortalama puanı $4,89 \pm 0,77$, 10 yıl ve daha fazla spor yaşına sahip katılımcıların ortalama puanının ise $4,87 \pm 0,88$ olduğu belirlenmiştir. SDKT Yumuşak Başlılık alt boyutunda 5 yıl ve daha az spor yaşına sahip katılımcıların ortalama puanı $4,82 \pm 1,04$, 6-10 yıl arası spor yaşına sahip katılımcıların ortalama puanı $4,91 \pm 0,88$, 10 yıl ve daha fazla yaşına sahip katılımcıların ortalama puanının ise $4,87 \pm 0,84$ olduğu belirlenmiştir. SDKT Sorumluluk alt boyutunda 5 yıl ve daha az spor yaşına sahip katılımcıların ortalama puanı $4,99 \pm 0,99$, 6-10 yıl arası spor yaşına sahip katılımcıların ortalama puanı $5,26 \pm 0,83$, 10 yıl ve daha fazla spor yaşına sahip katılımcıların ortalama puanının ise $5,22 \pm 0,85$ olduğu belirlenmiştir. SDKT Duygusal Dengesizlik alt boyutunda 5 yıl ve daha az spor yaşına sahip katılımcıların ortalama puanı $4,73 \pm 1,09$, 6-10 yıl arası spor yaşına sahip katılımcıların ortalama puanı $4,71 \pm 0,78$, 10 yıl ve daha fazla spor yaşına sahip katılımcıların ortalama puanının ise $4,90 \pm 0,89$ olduğu belirlenmiştir. SDKT Deneyime Açıklık alt boyutunda 5 yıl ve daha az spor yaşına sahip katılımcıların ortalama puanı $5,43 \pm 1,14$, 6-10 yıl arası spor yaşına sahip katılımcıların ortalama puanı $5,63 \pm 1,07$, 10 yıl ve daha fazla spor yaşına sahip katılımcıların ortalama puanının ise $5,79 \pm 0,98$ olduğu belirlenmiştir. SDKT toplam puanında ise 5 yıl ve daha az spor yaşına sahip katılımcıların ortalama puanı $4,93 \pm 0,88$, 6-10 yıl arası spor yaşına sahip katılımcıların ortalama puanı $5,07 \pm 0,73$, 10 yıl ve daha fazla spor yaşına sahip katılımcıların ortalama puanının ise $5,12 \pm 0,72$ olduğu belirlenmiştir.

Tablo 17

Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği (SZİÖ) Toplam ve Alt Boyutları Ortalama Puanlarının Antrenman Sayısı Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Faktör	Antrenman Sayısı	n	$\bar{X}$	Ss.	F	p
Çekicilik	<i>Haftada 1 veya 2</i>	130	3,53	,769	1,324	,267
	<i>Haftada 3 veya 4</i>	164	3,68	,754		
	<i>Haftada 5 ve daha fazla</i>	145	3,60	,835		
	<i>Toplam</i>	439	3,61	,786		
Önem Verme	<i>Haftada 1 veya 2</i>	130	3,59	,940	1,461	,233
	<i>Haftada 3 veya 4</i>	164	3,75	,913		
	<i>Haftada 5 ve daha fazla</i>	145	3,75	,809		
	<i>Toplam</i>	439	3,70	,889		
Sosyal İlişki	<i>Haftada 1 veya 2</i>	130	3,48	,808	,045	,956
	<i>Haftada 3 veya 4</i>	164	3,51	,835		
	<i>Haftada 5 ve daha fazla</i>	145	3,51	,829		
	<i>Toplam</i>	439	3,50	,823		
Özdeşleşme	<i>Haftada 1 veya 2</i>	130	3,80	,906	,458	,1633
	<i>Haftada 3 veya 4</i>	164	3,88	,802		
	<i>Haftada 5 ve daha fazla</i>	145	3,89	,827		
	<i>Toplam</i>	439	3,86	,841		
Kendini İfade	<i>Haftada 1 veya 2</i>	130	3,46	,826	1,710	,182
	<i>Haftada 3 veya 4</i>	164	3,64	,828		
	<i>Haftada 5 ve daha fazla</i>	145	3,57	,774		
	<i>Toplam</i>	439	3,56	,811		
SZİÖ Toplam Puanı	<i>Haftada 1 veya 2</i>	130	3,57	,679	1,146	,319
	<i>Haftada 3 veya 4</i>	164	3,69	,673		
	<i>Haftada 5 ve daha fazla</i>	145	3,66	,690		
	<i>Toplam</i>	439	3,65	,681		

*p<0.05

Tablo 17.'de SZİÖ toplam ve alt boyutları antrenman sayısı değişkenine göre incelendiğinde; tüm alt boyutlar ve toplam puanlarda haftada 1 veya 2 gün, haftada 3 veya 4 gün ve haftada 5 gün ve daha fazlası antrenman sayısına sahip katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0,05$). SZİÖ Çekicilik alt boyutunda haftada 1 veya 2 gün antrenman sayısına sahip katılımcıların ortalama puanı $3,53\pm 0,76$, haftada 3 veya 4 gün

antrenman sayısına sahip katılımcıların ortalama puanı $3,68\pm0,75$, ve haftada 5 gün ve daha fazlası antrenman sayısına sahip katılımcıların ortalama puanının ise $3,60\pm0,83$ olduğu belirlenmiştir. SZİÖ Önem Verme alt boyutunda haftada 1 veya 2 gün antrenman sayısına sahip katılımcıların ortalama puanı $3,59\pm0,94$, haftada 3 veya 4 gün antrenman sayısına sahip katılımcıların ortalama puanı $3,75\pm0,91$, ve haftada 5 gün ve daha fazlası antrenman sayısına sahip katılımcıların ortalama puanının ise $3,75\pm0,80$ olduğu belirlenmiştir. SZİÖ Sosyal İlişki alt boyutunda haftada 1 veya 2 gün antrenman sayısına sahip katılımcıların ortalama puanı $3,48\pm0,80$, haftada 3 veya 4 gün antrenman sayısına sahip katılımcıların ortalama puanı $3,51\pm0,83$, ve haftada 5 gün ve daha fazlası antrenman sayısına sahip katılımcıların ortalama puanının ise $3,51\pm0,82$ olduğu belirlenmiştir. SZİÖ Özdeşleşme alt boyutunda haftada 1 veya 2 gün antrenman sayısına sahip katılımcıların ortalama puanı $3,80\pm0,90$, haftada 3 veya 4 gün antrenman sayısına sahip katılımcıların ortalama puanı $3,88\pm0,80$, ve haftada 5 gün ve daha fazlası antrenman sayısına sahip katılımcıların ortalama puanının ise $3,89\pm0,82$ olduğu belirlenmiştir. SZİÖ Kendini İfade alt boyutunda haftada 1 veya 2 gün antrenman sayısına sahip katılımcıların ortalama puanı $3,46\pm0,82$, haftada 3 veya 4 gün antrenman sayısına sahip katılımcıların ortalama puanı $3,64\pm0,82$, ve haftada 5 gün ve daha fazlası antrenman sayısına sahip katılımcıların ortalama puanının ise $3,57\pm0,77$ olduğu belirlenmiştir. SZİÖ toplam puanında ise haftada 1 veya 2 gün antrenman sayısına sahip katılımcıların ortalama puanı $3,57\pm0,67$, haftada 3 veya 4 gün antrenman sayısına sahip katılımcıların ortalama puanı $3,69\pm0,67$, ve haftada 5 gün ve daha fazlası antrenman sayısına sahip katılımcıların ortalama puanının ise $3,66\pm0,69$ olduğu belirlenmiştir.

Tablo 18

Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT) Toplam ve Alt Boyutları Ortalama Puanlarının Antrenman Sayısı Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Faktör	Antrenman Sayısı	n	$\bar{X}$	Ss.	F	p
Dışadönüklük	<i>Haftada 1 veya 2</i>	130	4,76	,933	,728	,484
	<i>Haftada 3 veya 4</i>	164	4,82	,824		
	<i>Haftada 5 ve daha fazla</i>	145	4,89	,875		
	<i>Toplam</i>	439	4,82	,874		
Yumuşak Başlılık	<i>Haftada 1 veya 2</i>	130	4,82	1,027	,309	,735
	<i>Haftada 3 veya 4</i>	164	4,85	,915		
	<i>Haftada 5 ve daha fazla</i>	145	4,91	,826		
	<i>Toplam</i>	439	4,86	,921		
Sorumluluk	<i>Haftada 1 veya 2</i>	130	5,07	,974	1,833	,161
	<i>Haftada 3 veya 4</i>	164	5,13	,904		
	<i>Haftada 5 ve daha fazla</i>	145	5,27	,808		
	<i>Toplam</i>	439	5,16	,897		
Duygusal Dengesizlik	<i>Haftada 1 veya 2</i>	130	4,73	1,062	,578	,562
	<i>Haftada 3 veya 4</i>	164	4,81	,920		
	<i>Haftada 5 ve daha fazla</i>	145	4,85	,818		
	<i>Toplam</i>	439	4,80	,932		
Deneyime Açıklık	<i>Haftada 1 veya 2</i>	130	5,56	1,089	2,391	,093
	<i>Haftada 3 veya 4</i>	164	5,55	1,132		
	<i>Haftada 5 ve daha fazla</i>	145	5,79	,960		
	<i>Toplam</i>	439	5,64	1,068		
SDKT Toplam Puanı	<i>Haftada 1 veya 2</i>	130	4,98	,870	1,358	,258
	<i>Haftada 3 veya 4</i>	164	5,03	,784		
	<i>Haftada 5 ve daha fazla</i>	145	5,13	,697		
	<i>Toplam</i>	439	5,05	,784		

*p<0.05

Tablo 18.'de SDKT toplam ve alt boyutları antrenman sayısı değişkenine göre incelendiğinde; tüm alt boyutlar ve toplam puanlarda haftada 1 veya 2 gün, haftada 3 veya 4 gün ve haftada 5 gün ve daha fazlası antrenman sayısına sahip katılımcılar arasında anlamlı bir

farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$). SDKT Dışadönüklük alt boyutunda haftada 1 veya 2 gün antrenman sayısına sahip katılımcıların ortalama puanı $4,76\pm0,93$, haftada 3 veya 4 gün antrenman sayısına sahip katılımcıların ortalama puanı $4,82\pm0,82$, ve haftada 5 gün ve daha fazlası antrenman sayısına sahip katılımcıların ortalama puanının ise $4,89\pm0,87$ olduğu belirlenmiştir. SDKT Yumuşak Başlılık alt boyutunda haftada 1 veya 2 gün antrenman sayısına sahip katılımcıların ortalama puanı $4,82\pm0,87$, haftada 3 veya 4 gün antrenman sayısına sahip katılımcıların ortalama puanı $4,85\pm0,91$, ve haftada 5 gün ve daha fazlası antrenman sayısına sahip katılımcıların ortalama puanının ise $4,91\pm0,82$ olduğu belirlenmiştir. SDKT Sorumluluk alt boyutunda haftada 1 veya 2 gün antrenman sayısına sahip katılımcıların ortalama puanı $5,07\pm0,97$, haftada 3 veya 4 gün antrenman sayısına sahip katılımcıların ortalama puanı $5,13\pm0,90$, ve haftada 5 gün ve daha fazlası antrenman sayısına sahip katılımcıların ortalama puanının ise $5,27\pm0,80$ olduğu belirlenmiştir. SDKT Duygusal Dengesizlik alt boyutunda haftada 1 veya 2 gün antrenman sayısına sahip katılımcıların ortalama puanı $4,73\pm1,062$, haftada 3 veya 4 gün antrenman sayısına sahip katılımcıların ortalama puanı $4,81\pm0,92$, ve haftada 5 gün ve daha fazlası antrenman sayısına sahip katılımcıların ortalama puanının ise $4,85\pm0,81$ olduğu belirlenmiştir. SDKT Deneyime Açıklık alt boyutunda haftada 1 veya 2 gün antrenman sayısına sahip katılımcıların ortalama puanı $5,56\pm1,08$, haftada 3 veya 4 gün antrenman sayısına sahip katılımcıların ortalama puanı $5,55\pm1,13$, ve haftada 5 gün ve daha fazlası antrenman sayısına sahip katılımcıların ortalama puanının ise $5,79\pm0,96$ olduğu belirlenmiştir. SDKT toplam puanında ise haftada 1 veya 2 gün antrenman sayısına sahip katılımcıların ortalama puanı $4,98\pm0,87$, haftada 3 veya 4 gün antrenman sayısına sahip katılımcıların ortalama puanı $5,03\pm0,78$, ve haftada 5 gün ve daha fazlası antrenman sayısına sahip katılımcıların ortalama puanının ise $5,13\pm0,69$ olduğu belirlenmiştir.

Tablo 19

Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği (SZİÖ) Toplam ve Alt Boyutları Ortalama Puanlarının Sosyal Medya Kullanım Sıklığı Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Faktör	Sosyal Medya Kullanım Sıklığı	n	$\bar{X}$	Ss.	F	p
Çekicilik	<i>1-3 saat</i>	203	3,53	,818	2,358	,096
	<i>4-6 saat</i>	136	3,63	,732		
	<i>7 saat ve daha fazla</i>	100	3,74	,782		
	<i>Toplam</i>	439	3,61	,786		
Önem Verme	<i>1-3 saat</i>	203	3,68	,846	,288	,750
	<i>4-6 saat</i>	136	3,75	,863		
	<i>7 saat ve daha fazla</i>	100	3,69	1,00		
	<i>Toplam</i>	439	3,70	,889		
Sosyal İlişki	<i>1-3 saat</i>	203	3,46	,813	1,101	,333
	<i>4-6 saat</i>	136	3,49	,852		
	<i>7 saat ve daha fazla</i>	100	3,61	,803		
	<i>Toplam</i>	439	3,50	,823		
Özdeşleşme	<i>1-3 saat</i>	203	3,84	,829	,078	,925
	<i>4-6 saat</i>	136	3,88	,811		
	<i>7 saat ve daha fazla</i>	100	3,87	,909		
	<i>Toplam</i>	439	3,86	,841		
Kendini İfade	<i>1-3 saat</i>	203	3,55	,809	1,997	,137
	<i>4-6 saat</i>	136	3,49	,799		
	<i>7 saat ve daha fazla</i>	100	3,70	,825		
	<i>Toplam</i>	439	3,56	,811		
SZİÖ Toplam Puanı	<i>1-3 saat</i>	203	3,61	,657	,824	,439
	<i>4-6 saat</i>	136	3,65	,688		
	<i>7 saat ve daha fazla</i>	100	3,72	,719		
	<i>Toplam</i>	439	3,65	,681		

*p<0.05

Tablo 19.'da SZİÖ toplam ve alt boyutları sosyal medya kullanım sıklığı değişkenine göre incelendiğinde; tüm alt boyutlar ve toplam puanlarda günde 1 ve 3 saat, günde 4-6 saat ve günde 7 saat ve daha fazla sosyal medya kullanım sıklığına sahip katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır (p>0,05). SZİÖ Çekicilik alt boyutunda günde 1 ve 3 saat

sosyal medya kullanım sıklığına sahip katılımcıların ortalama puanı $3,53\pm0,81$, günde 4-6 saat sosyal medya kullanım sıklığına sahip katılımcıların ortalama puanı $3,63\pm0,73$, ve günde 7 saat ve daha fazla sosyal medya kullanım sıklığına sahip katılımcıların ortalama puanının ise $3,74\pm0,82$ olduğu belirlenmiştir. SZİÖ Önem Verme alt boyutunda günde 1 ve 3 saat sosyal medya kullanım sıklığına sahip katılımcıların ortalama puanı $3,68\pm0,84$, günde 4-6 saat sosyal medya kullanım sıklığına sahip katılımcıların ortalama puanı $3,75\pm0,86$, ve günde 7 saat ve daha fazla sosyal medya kullanım sıklığına sahip katılımcıların ortalama puanının ise $3,69\pm1,00$ olduğu belirlenmiştir. SZİÖ Sosyal İlişki alt boyutunda günde 1 ve 3 saat sosyal medya kullanım sıklığına sahip katılımcıların ortalama puanı $3,46\pm0,81$, günde 4-6 saat sosyal medya kullanım sıklığına sahip katılımcıların ortalama puanı $3,49\pm0,85$, ve günde 7 saat ve daha fazla sosyal medya kullanım sıklığına sahip katılımcıların ortalama puanının ise $3,61\pm0,80$ olduğu belirlenmiştir. SZİÖ Özdeşleşme alt boyutunda günde 1 ve 3 saat sosyal medya kullanım sıklığına sahip katılımcıların ortalama puanı $3,84\pm0,82$, günde 4-6 saat sosyal medya kullanım sıklığına sahip katılımcıların ortalama puanı $3,88\pm0,81$, ve günde 7 saat ve daha fazla sosyal medya kullanım sıklığına sahip katılımcıların ortalama puanının ise $3,87\pm0,90$ olduğu belirlenmiştir. SZİÖ Kendini İfade alt boyutunda günde 1 ve 3 saat sosyal medya kullanım sıklığına sahip katılımcıların ortalama puanı $3,55\pm0,80$, günde 4-6 saat sosyal medya kullanım sıklığına sahip katılımcıların ortalama puanı $3,49\pm0,79$, ve günde 7 saat ve daha fazla sosyal medya kullanım sıklığına sahip katılımcıların ortalama puanının ise $3,70\pm0,82$ olduğu belirlenmiştir. SZİÖ toplam puanında ise günde 1 ve 3 saat sosyal medya kullanım sıklığına sahip katılımcıların ortalama puanı $3,61\pm0,65$, günde 4-6 saat sosyal medya kullanım sıklığına sahip katılımcıların ortalama puanı $3,65\pm0,68$, ve günde 7 saat ve daha fazla sosyal medya kullanım sıklığına sahip katılımcıların ortalama puanının ise $3,72\pm0,71$ olduğu belirlenmiştir.

Tablo 20

Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT) Toplam ve Alt Boyutları Ortalama Puanlarının Sosyal Medya Kullanım Sıklığı Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Faktör	Sosyal Medya Kullanım Sıklığı	n	$\bar{X}$	Ss.	F	p
Dışadönüklük	1-3 saat	203	4,74	,934	1,821	,163
	4-6 saat	136	4,89	,773		
	7 saat ve daha fazla	100	4,91	,869		
	Toplam	439	4,82	,874		
Yumuşak Başlılık	1-3 saat	203	4,82	,969	,627	,534
	4-6 saat	136	4,88	,806		
	7 saat ve daha fazla	100	4,94	,969		
	Toplam	439	4,86	,921		
Sorumluluk	1-3 saat	203	5,16	,915	,007	,993
	4-6 saat	136	5,16	,790		
	7 saat ve daha fazla	100	5,17	1,001		
	Toplam	439	5,16	,897		
Duygusal Dengesizlik	1-3 saat	203	4,76	,977	,567	,568
	4-6 saat	136	4,80	,795		
	7 saat ve daha fazla	100	4,88	1,015		
	Toplam	439	4,80	,932		
Deneyime Açıklık	1-3 saat	203	5,59	1,070	,561	,571
	4-6 saat	136	5,71	,966		
	7 saat ve daha fazla	100	5,62	1,197		
	Toplam	439	5,64	1,068		
SDKT Toplam Puanı	1-3 saat	203	5,00	,819	,652	,522
	4-6 saat	136	5,08	,683		
	7 saat ve daha fazla	100	5,10	,841		
	Toplam	439	5,05	,784		

*p<0.05

Tablo 20.'de SDKT toplam ve alt boyutları sosyal medya kullanım sıklığı değişkenine göre incelendiğinde; tüm alt boyutlar ve toplam puanlarda günde 1 ve 3 saat, günde 4-6 saat ve günde 7 saat ve daha fazla sosyal medya kullanım sıklığına sahip katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık saptanamamıştır(p>0,05). SDKT Dışadönüklük alt boyutunda günde 1 ve 3 saat sosyal medya kullanım sıklığına sahip katılımcıların ortalama puanı 4,74±0,93, günde 4-6 saat

sosyal medya kullanım sıklığına sahip katılımcıların ortalama puanı $4,89 \pm 0,77$, ve günde 7 saat ve daha fazla sosyal medya kullanım sıklığına sahip katılımcıların ortalama puanının ise $4,91 \pm 0,86$ olduğu belirlenmiştir. SDKT Yumuşak Başlılık alt boyutunda günde 1 ve 3 saat sosyal medya kullanım sıklığına sahip katılımcıların ortalama puanı $4,82 \pm 0,96$, günde 4-6 saat sosyal medya kullanım sıklığına sahip katılımcıların ortalama puanı $4,88 \pm 0,80$, ve günde 7 saat ve daha fazla sosyal medya kullanım sıklığına sahip katılımcıların ortalama puanının ise $4,94 \pm 0,96$ olduğu belirlenmiştir. SDKT Sorumluluk alt boyutunda günde 1 ve 3 saat sosyal medya kullanım sıklığına sahip katılımcıların ortalama puanı $5,16 \pm 0,91$, günde 4-6 saat sosyal medya kullanım sıklığına sahip katılımcıların ortalama puanı $5,16 \pm 0,79$, ve günde 7 saat ve daha fazla sosyal medya kullanım sıklığına sahip katılımcıların ortalama puanının ise $5,17 \pm 1,00$ olduğu belirlenmiştir. SDKT Duygusal Dengesizlik alt boyutunda günde 1 ve 3 saat sosyal medya kullanım sıklığına sahip katılımcıların ortalama puanı $4,76 \pm 0,97$, günde 4-6 saat sosyal medya kullanım sıklığına sahip katılımcıların ortalama puanı $4,80 \pm 0,79$, ve günde 7 saat ve daha fazla sosyal medya kullanım sıklığına sahip katılımcıların ortalama puanının ise $4,88 \pm 1,01$ olduğu belirlenmiştir. SDKT Deneyime Açıklık alt boyutunda günde 1 ve 3 saat sosyal medya kullanım sıklığına sahip katılımcıların ortalama puanı $5,59 \pm 1,07$, günde 4-6 saat sosyal medya kullanım sıklığına sahip katılımcıların ortalama puanı $5,71 \pm 0,96$, ve günde 7 saat ve daha fazla sosyal medya kullanım sıklığına sahip katılımcıların ortalama puanının ise $5,64 \pm 1,06$ olduğu belirlenmiştir. SDKT toplam puanında ise günde 1 ve 3 saat sosyal medya kullanım sıklığına sahip katılımcıların ortalama puanı $5,00 \pm 0,81$, günde 4-6 saat sosyal medya kullanım sıklığına sahip katılımcıların ortalama puanı $5,08 \pm 0,68$, ve günde 7 saat ve daha fazla sosyal medya kullanım sıklığına sahip katılımcıların ortalama puanının ise $5,10 \pm 0,84$ olduğu belirlenmiştir.

Tablo 21

Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT) ve Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği (SZİÖ) alt boyutları arasındaki Korelasyon Analizi

		Çekicilik	Önem Verme	Sosyal İlişki	Özdeşleşme	Kendini İfade	SZİÖ Toplam
Dışadönüklük	r	,113	,239	,119	,232	,018	,179
	p	,017*	,000**	,012*	,000**	,706	,000**
Yumuşak Başlılık	r	,057	,159	,107	,168	,057	,135
	p	,234	,001**	,026*	,000**	,237	,005**
Sorumluluk	r	,108	,246	,119	,221	,099	,196
	p	,024*	,000**	,012*	,000**	,039*	,000*
Duygusal Dengesizlik	r	,108	,246	,119	,221	,099	,181
	p	,024*	,000**	,012*	,000*	,039*	,000**
Deneyime Açıklık	r	,100	,226	,130	,174	,101	,248
	p	,035*	,000**	,007**	,000**	,034*	,000**
SDKT Toplam Puan	r	,157	,284	,161	,243	,163	,225
	p	,001**	,000**	,001**	,000**	,001**	,000**
	N	439	439	439	439	439	439

*p<0.05 **p<0.01

Tablo 21.'de Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT) toplam ve alt boyut puanları ile Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği (SZİÖ) toplam ve alt boyut puanları arasındaki ilişki ortaya koyulmuştur. Yapılan istatistiksel analizler sonucunda SDKT alt boyutlarından “Dışadönüklük” ile SZİÖ alt boyutları olan “Çekicilik”, “Önem Verme”, “Özdeşleşme” Sosyal İlişki” ve “Toplam Puan” arasında düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir (p>0.05). Ancak “Dışadönüklük” ile SZİÖ’nin “Kendini İfade” alt boyutu arasında istatistiksel olarak herhangi bir ilişki bulunamamıştır. İlaveten SDKT’nin “Yumuşak Başlılık” ile SZİÖ’nin “Çekicilik”, “Kendini İfade” alt boyut puanları arasında pozitif veya

negatif bir ilişki belirlenmemiştir ($p>0.05$). Ancak “Yumuşak Başlılık” ile “Önem Verme”, “Sosyal İlişki”, “Özdeşleşme” alt boyut puanları ve “Toplam Puan” arasında düşük düzeyde pozitif anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Ayrıca SDKT’nin “Sorumluluk” alt boyutu ile SZİÖ’nin “Çekicilik”, “Önem Verme”, “Sosyal İlişki”, “Özdeşleşme”, “Kendini İfade” alt boyut puanları ve “Toplam Puan” arasında pozitif yönde düşük seviyede anlamlı ilişkisi olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Aynı şekilde SDKT’nin alt boyutları olan “Duygusal Dengesizlik”, “Deneyime Açıklık” puanları ve “SDKT Toplam Puan” ile SZİÖ’nin tüm alt boyutlarının puanları ve “SZİÖ Toplam” puanı arasında pozitif olacak şekilde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($p<0.05$).



BEŞİNCİ BÖLÜM

Tartışma ve Sonuç

Araştırmamızın bu bölümünde sporcuların sıfatlara dayalı kişilik tipleri ve serbest zaman ilgilenimleri ile ilgili verilerden elde edilen bulgular tartışılmıştır.

Araştırmaya dahil edilen katılımcıların ortalama yaşlarının $21,07 \pm 2,47$ yıl ve spor yaşlarının ise ortalama $8,35 \pm 3,89$ yıl olduğu saptanmıştır.

Araştırmaya katılan toplam 439 katılımcının, 277'si 21 yaş altı, 162'si 22 yaş üstü; 301'inin erkek 138'inin kadın olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların 264'ü takım sporlarında, 175'i bireysel sporlarda sporcu iken; 198'i Milli Sporcu olmuş, 241'i ise Milli Sporcu olmamıştır. Katılımcıların 135'i 5 yıl ve daha az, 117'si 5 ile 10 yıl arası, 187'si ise 10 yıl ve daha fazla süredir aktif sporcu oldukları belirlenmiştir. Katılımcıların haftalık antrenman sayıları ise 130'u haftada 1-2 gün, 164'ü haftada 3-4 gün, 145'i haftada 5 gün ve daha fazladır. Katılımcıların 203'ü günde 1-3 saat, 136'sı günde 4-6 saat, 100'ü günde 7 saat ve daha fazla sosyal medyada zaman geçirdiği saptanmış olup 250'si sportif etkinlikleri, 189'u ise sosyal/kültürel/sanatsal etkinlikleri tercih ettiği belirlenmiştir.

Araştırmaya dahil edilen katılımcıların serbest zaman ilgilenimi ile ilgili verilerden elde edilen bulgular bu bölümde ele alınmıştır.

Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği (SZİÖ) toplam ve alt boyut puanlarının yaş değişkenine göre karşılaştırıldığında tüm alt boyutlarında ve “SZİÖ Toplam Puan” verilerinde 22 yaş üstü sporcuların 21 yaş altı sporculara oranla anlamlı düzeyde daha yüksek ortalama puanlara sahip olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği (SZİÖ) toplam ve alt boyut puanlarının cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılması sonucunda elde edilen verilere göre tüm alt boyutlarında ve “SZİÖ Toplam Puan” verilerinde anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır ($p > 0,05$). Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği (SZİÖ) toplam ve alt boyut puanlarının spor dalı türü değişkenine göre incelendiğinde tüm alt boyutlarında ve “SZİÖ Toplam Puan” verilerinde anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır ($p > 0,05$). Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği (SZİÖ) toplam ve alt boyut puanlarının millilik durumu değişkenine göre yapılan karşılaştırmaların sonucunda tüm alt boyutlarında ve “SZİÖ Toplam Puan” verilerinde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p > 0,05$). Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği (SZİÖ) alt boyutlarının serbest zaman etkinlik türü değişkenine göre karşılaştırılması sonucunda Serbest Zaman İlgilenim

Ölçeğinin tüm alt boyutlarında ve “SZİÖ Toplam Puan” verilerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0,05$). Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği (SZİÖ) alt boyutlarının spor yaşı değişkenine göre karşılaştırılması sonucunda Serbest Zaman İlgilenim Ölçeğinin tüm alt boyutlarında ve “SZİÖ Toplam Puan” verilerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0,05$). Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği (SZİÖ) alt boyutlarının antrenman sayısı değişkenine göre karşılaştırılması sonucunda Serbest Zaman İlgilenim Ölçeğinin tüm alt boyutlarında ve “SZİÖ Toplam Puan” verilerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0,05$). Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği (SZİÖ) alt boyutlarının sosyal medya kullanım sıklığı değişkenine göre karşılaştırılması sonucunda Serbest Zaman İlgilenim Ölçeğinin tüm alt boyutlarında ve “SZİÖ Toplam Puan” verilerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Serbest zaman ilgilenimi ile ilgili literatür incelendiğinde, Güldür (2020), tarafından gerçekleştirilen araştırmada hentbol sporcularının SZİÖ ve benlik saygısı ilişkileri incelenmiştir. Yapılan araştırmanın sonuçlarına göre hentbol sporcularının SZİÖ toplam ve alt boyutları cinsiyet açısından değerlendirildiğinde yalnızca kendini ifade alt boyutunda anlamlı bir farklılık olduğu diğer alt boyutlar ve toplam puanda anlamlı bir farklılık olmadığı; milli olma, yaş ve spor yaşı değişkenlerinde ise SZİÖ toplam ve alt boyut puanlarının farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. 312 kadın ve 474 erkek katılımcının değerlendirildiği başka bir araştırmada ise cinsiyet değişkeni SZİÖ toplam ve alt boyutlarında sadece önem verme alt boyutunda erkek katılımcıların ortalama puanlarının kadın katılımcılara oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Aydın, 2020). Ayrıca Shaw vd., (1995), 35 kadın ve 38 erkek katılımcıyla yaptıkları bir araştırmada erkekler ve kadınların farklı serbest zaman aktiviteleri ile ilgilendikleri sonucuna ulaşmışlardır. Literatüre baktığımızda Kocaer (2018), tarafından yapılan bir araştırmada 324 katılımcı incelenmiştir. SZİÖ alt boyut ve toplam puanlarında spor yılı ve spor dalı değişkenine göre bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Ancak SZİÖ toplam ve alt boyutları yaş değişkenine göre incelendiğinde anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. İlgilenim literatürü incelendiğinde Havitz vd., (2013),’nin 384 katılımcı ile yaptığı bir araştırmada ise bireylerin serbest zaman ilgilenimlerinin yaş değişkenine göre farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Literatüre bakıldığında serbest zaman ilgilenimi konusunda yapılan araştırmalarda farklı görüşlerin ortaya çıktığı görülmüştür, bu görüşlerin bazıları araştırmamızla çelişirken bazıları da araştırmamızı desteklemektedir. Araştırmamızda yaş değişkenine göre SZİÖ parametrelerinde farklılık olmasının temel sebebi olarak bireylerin yaş aldıkça sorumluluklarının ve ihtiyaçlarının artması gösterilebilir. Artan bu sorumluluklar ve ihtiyaçlar daha fazla iş yükünü getireceğinden dolayı bireylerin serbest zamanın dinlenme ve eğlenme

fonksiyonlarına olan ihtiyaçlarını artıracakı düşünölebilir. Buna bağlı olarak daha yaşı bireylerin serbest zaman ilgilenimlerinin pozitif olarak daha iyi olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Araştırmamızda elde edilen bulgulara bakıldığında SZİÖ alt boyutları ve toplam puanlarında spor dalı değişkenine göre önemli bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Bunun sebebi sporun insanlar üzerinde bireysel veya takım sporlarında benzer etkilere sahip olması gösterilebilir. SZİÖ alt boyutları ve toplam puanları spor yaşı değişkenine göre incelendiğinde bir farklılık çıkmamasının sebebi araştırmamıza katılan sporcuların farklı branşlarda aktif olmaları ve her branşın spora başlama yaşının çeşitlilik gösterilebilmesi olabilir. Ayrıca bazı branşların ölkemizde yeni olması daha eski branşlara göre millilik düzeyine kolay ulaşılması da SZİÖ alt boyutları ve toplam puanlarında millilik durumu değişkeninde farklılık çıkmamasını açıklayabilir.

Araştırmaya dahil edilen katılımcıların sıfatlara dayalı kişilik testi ile ilgili verilerden elde edilen bulgular bu bölümde ele alınmıştır.

Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT) toplam ve alt boyut puanlarının yaş değişkenine göre karşılaştırılması yapıldığında Sıfatlara Dayalı Kişilik Testinin “Dışadönüklük”, “Yumuşak başlılık”, “Sorumluluk”, “Duygusal Dengesizlik”, “Deneyime Açıklık” alt boyutları ve “SDKT Toplam Puan” verilerinde anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$). Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT) toplam ve alt boyut puanlarının cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılması sonucunda elde edilen verilere bakıldığında Sıfatlara Dayalı Kişilik Testinin “Dışadönüklük”, “Sorumluluk”, “Duygusal Dengesizlik”, “Deneyime Açıklık” alt boyutları ve “SDKT Toplam Puan” verilerinde anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). Ancak “Yumuşak Başlılık” alt boyutu puanında kadın katılımcıların erkek katılımcılara oranla anlamlı düzeyde daha yüksek ortalamaya sahip olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT) toplam ve alt boyut puanlarının spor dalı türü değişkenine göre karşılaştırılması sonucunda Sıfatlara Dayalı Kişilik Testinin “Dışadönüklük”, “Yumuşak başlılık”, “Sorumluluk”, “Duygusal Dengesizlik”, “Deneyime Açıklık” alt boyutları ve “SDKT Toplam Puan” verilerinde anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT) toplam ve alt boyut puanlarının millilik durumu değişkenine göre karşılaştırılması yapıldığında Sıfatlara Dayalı Kişilik Testinin “Dışadönüklük”, “Yumuşak başlılık” ve “Duygusal Dengesizlik” alt boyutları verilerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görölmüştür ($p>0,05$). Ancak “Sorumluluk”, “Deneyime Açıklık” alt boyutları ve “SDKT Toplam Puanı” verilerinde milli takımda yer almış sporcuların milli takımda yer almayan sporculara oranla anlamlı düzeyde daha yüksek puanlara sahip olduğu görölmüştür ($p<0,05$). Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT) toplam ve alt boyut puanlarının serbest zaman etkinlik

türü değişkenine göre karşılaştırılmasından elde edilen veriler incelendiğinde Sıfatlara Dayalı Kişilik Testinin “Dışadönüklük”, “Yumuşak başlılık”, “Sorumluluk”, “Duygusal Dengesizlik”, “Deneyime Açıklık” alt boyutları ve “SDKT Toplam Puan” verilerinin hiçbirinde anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT) toplam ve alt boyut puanlarının spor yaşı değişkenine göre karşılaştırılmasında Sıfatlara Dayalı Kişilik Testinin “Dışadönüklük”, “Yumuşak başlılık”, “Duygusal Dengesizlik” alt boyutları ve “SDKT Toplam Puan” verilerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0,05$). Ancak “Sorumluluk” ve “Deneyime Açıklık” alt boyutları verilerinde 6-10 yıl arası ve 10 yıldan daha fazla spor yaşına sahip sporcuların 5 yıl ve daha az spor yaşına sahip sporculara oranla anlamlı düzeyde daha yüksek puanlara sahip oldukları belirlenmiştir ($p<0,05$). Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT) toplam ve alt boyut puanlarının antrenman sayısı değişkenine göre karşılaştırıldığında Sıfatlara Dayalı Kişilik Testinin “Dışadönüklük”, “Yumuşak başlılık”, “Sorumluluk”, “Duygusal Dengesizlik”, “Deneyime Açıklık” alt boyutları ve “SDKT Toplam Puan” verilerinde anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$). Son olarak Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT) toplam ve alt boyut puanlarının sosyal medya kullanım sıklığının değişkenine göre karşılaştırılması sonucuna göre Sıfatlara Dayalı Kişilik Testinin “Dışadönüklük”, “Yumuşak başlılık”, “Sorumluluk”, “Duygusal Dengesizlik”, “Deneyime Açıklık” alt boyutları ve “SDKT Toplam Puan” verilerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Literatüre bakıldığında farklı çalışma gruplarında araştırmalar olduğu görülmüştür. Karaman (2019), tarafından ayakta tedavi gören hastalar üzerine yapılan bir araştırmada kişilik özelliklerinin cinsiyete göre değişmediği sonucuna ulaşılmıştır. Kılıçarslan (2022), tarafından hentbol sporcuları üzerine yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre kişilik özelliklerinin yaş, cinsiyet ve spor yaşına göre herhangi bir anlamlı farklılık oluşturmadığı ortaya koyulmuştur. Ulucan & Bahadır (2011), tarafından yapılan araştırmada erkek halter sporcularının kadın halter sporcularına göre kişilik özellikleri arasında farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Nas (2018), beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerine yönelik araştırmasında takım ve bireysel sporcular arasında kişilik özellikleri açısından herhangi bir farklılık olmadığını saptamıştır. Aynı araştırmada, cinsiyet değişkenine bağlı dışadönüklük alt boyutunda anlamlı farklılık rastlanmıştır. Uysal (2022), tarafından spor bilimleri fakültesi öğrencilerine yönelik yapılan başka bir araştırmada ise kişilik özelliklerinin tercih edilen spor branşına göre değişiklik göstermediği ve anlamlı bir farklılık oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan başka bir araştırmada spor bilimlerine eğitim gören öğrencilerin kişilik özellikleri arasında cinsiyete ve spor branşlarına göre herhangi bir anlamlı farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir. Araştırmada sadece erkeklerin kadınlara göre anlamlı düzeyde daha fazla yalana yatkın oldukları

belirlenmiştir (Sezan, 2022). Tunç ve Kaygas (2016), eğitim fakültesi öğrencilerine yaptıkları araştırmada cinsiyet değişkenine bağlı dışadönüklük alt boyutunda erkeklerin lehine anlamlı farklılık görülmektedir. Başka bir araştırmada İstanbul ilinde çalışan yüzme antrenörlerinin kişilik özellikleri ve iletişim becerileri incelenmiş, antrenörlerin kişilik özellikleri cinsiyete göre farklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Usta, 2022). Bilgin (2022), beden eğitimi ve spor öğretmenleri üzerine yapılan bir araştırmada da cinsiyet değişkeni açısından kişilik özellikleri değerlendirilmiş ve herhangi bir anlamlı farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Demir (2014), tarafından yapılan araştırmada, kadın ve erkek Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin kişilik özellikleri arasında anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Benzer bir sonuçta Uysal (2015), tarafından tespit edilmiş ve öğretmenlerin kişilik özellikleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Uğurlu (2012), tarafından gerçekleştirilen araştırmada ise kadın öğretmenlerin kişilik özelliklerinin erkek öğretmenlere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Işık (2022), tarafından Olimpiyata hazırlanan sporcular ve sedanter bireylerin yüz ve duygu tanımlarında kişilik özelliklerinin rolü konusunda yapılan araştırmada, kişilik özelliklerinde cinsiyet değişkenine göre herhangi bir anlamlı farklılığın olmadığı ve sporcular ile sedanterler arasında anlamlı farklılıklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Atta vd., (2013), tarafından üniversite öğrencileri üzerine yapılan araştırmada cinsiyet değişkenine göre yumuşakbaşlılık alt boyutunda cinsiyet açısından herhangi anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Öztürk (2021), amatör futbolcular üzerine yaptıkları araştırmada, kişilik özelliklerinin spor yaşına göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır. Yapılan başka bir araştırmada Erdoğan (2020), fitness antrenörlerinin kişilik özellikleri ve doyum düzeylerini incelemiş, araştırmanın sonucunda cinsiyete göre fitness antrenörlerinin kişilik özellikleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Orhan (2020), genç yüzme sporcuları ile yaptığı araştırmada kişilik özelliklerinin cinsiyete göre değişiklik göstermediğini rapor etmiştir. Geneşke (2020), tarafından THOM sporcuları üzerine yapılan başka bir araştırmada ise cinsiyet ve spor branşı açısından kişilik özellikleri arasında herhangi bir anlamlı farklılık olmadığı ancak spor yaşı değişkeninde dışadönüklük ve toplam kişilik puanında anlamlı farklılıklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Daha uzun süre spor yapan bireylerin daha yüksek dışadönüklük ve toplam puana sahip olduğu belirlenmiştir. Aksu (2018), tarafından Karate sporcuları üzerine yapılan bir araştırmada ise kişilik özelliklerinin cinsiyet değişkenine göre değişiklik gösterdiği ancak spor yaşına göre herhangi bir değişiklik olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir çalışmada Özer (2019), ekstrem sporcularının kişilik özelliklerini incelemiş ve araştırmanın sonucunda ekstrem sporcularının kişilik özelliklerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı belirlenmiştir. Ağduman (2018), tarafından başka bir araştırmada ise kış sporu ile ilgilenen sporcuların cinsiyete göre kişilik özelliklerinin

değişkenlik gösterdiği ancak milli sporcu olup olmama durumuna göre herhangi bir anlamlı farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Zorlu (2017), tarafından atletizm sporcuları üzerine yapılan başka bir araştırmada da cinsiyet ve millilik durumuna göre sporcuların kişilik özellikleri arasında anlamlı farklılıkların oluşmadığı sonucu ortaya konulmuştur. Schmitt vd., (2008)'nin yaptıkları bir araştırmada büyük beşli kişilik envanteri kullanılarak 55 ülkeden 17637 kişi incelenmiş elde edilen bulgulara cinsiyet değişkenine göre bakıldığında kadınların erkeklere göre duygusal dengesizlik, dışadönüklük, deneyime açıklık ve yumuşak başlılık alt boyutlarında puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Literatür incelendiğinde sıfatlara dayalı kişilik testinin kullanıldığı farklı örneklem gruplarına yapılan araştırmalara bakıldığında bulguların ve sonuçların değişkenlere göre çeşitlilik gösterdiği görülmüştür. Bu araştırmaların bir kısmının sonuçları araştırmamızı desteklerken bir kısmı araştırmamızla çelişmektedir. Bu değişen sonuçları da incelenen örneklem gruplarının kalıtsal, çevresel, sosyal, ekonomik, toplumsal ve kültürel farklılıklarıyla ilişkilendirilebilir.

SDKT alt boyutları ve toplam puanları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde SDKT'nin sadece yumuşak başlılık alt boyutu puanında kadınların erkeklere göre pozitif yönde farklılık gösterdiği saptanmıştır. Erkeklerin ve kadınların biyolojik olarak farklı varlıklar olması bu sonuca sebep gösterilebilir. Erkekler ve kadınlar karşılaştırıldığında kadınların daha düşünceli, hoşgörülü varlıklar olmaları sebebiyle yumuşak başlılık puanlarının yüksek olması doğal bir sonuç olabilir.

SDKT alt boyutları ve toplam puanlarının millilik durumu ve spor yaşı değişkenine göre incelendiğinde SDKT'nin alt boyutlarından sorumluluk ve deneyime açıklık puanlarında milli sporcuların ve 5 yıldan daha fazla spor yaşına sahip sporcuların puanlarında pozitif bir farklılık olduğu saptanmıştır. Herhangi bir branşta milli sporcu olma düzeyine erişmenin spor yaşıyla ilgili olduğu tahmin edilebilir. Belirli bir seviyeye çıkmanın getirdiği profesyonellik ile beraber artan sorumluluk olgusu açıklanabilir. Ayrıca milli sporculuk seviyesine ulaşmış ve 5 yıl ve üzeri spor yaşına sahip sporcuların spor yaşı seviyeleri arttıkça katıldıkları ulusal veya uluslararası turnuvaların her biri yeni bir deneyim olduğu için deneyimleme davranışı alışkanlığa dönüşebilir. Bu deneyimleme alışkanlığı da daha farklı deneyimlere açık olmalarına sebep olabilir. SDKT alt boyutları ve toplam puanlarının yaş ve spor dalı türü değişkenlerine göre incelendiğinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Kişilik kalıtsal, çevresel, toplumsal faktörlere göre değişkenlik gösterdiği için yaş değişkenine göre farklılık göstermemesi doğal kabul edilebilir. Ayrıca bireysel ve takım sporları ele alındığında sporun genel etkilerinin her

iki grubun üzerinde de aynı olabileceği spor dalı türü değişkeninde farklılık ortaya çıkmamasının sebebi olabilir.

SZİÖ ve SDKT toplam puanları ve alt boyut puanları arasındaki ilişkilerle ilgili istatistiksel değerlendirmeler sonucunda, alt boyutlar ve toplam puanlar arasında düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişkilerin olduğu belirlenmiştir. SDKT Dışadönüklük alt boyutu ile SZİÖ Kendini ifade alt boyutları arasında ve SDKT Yumuşak Başlılık alt boyutu ile SZİÖ Çekicilik ve Kendini İfade alt boyutları arasında herhangi bir anlamlı ilişki bulunamamışken, diğer tüm alt boyutlar ve toplam puanlar arasında düşük düzeyde pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir.

Kişilik alt boyutları ve toplam puanları ile serbest zaman ilgilenimi alt boyutları ve toplam puanları arasında düşük düzeyde ilişki çıkması kişilik özelliklerinin farklı birçok özellik tarafından da etkileniyor olması gösterilebilir. Diğer taraftan kişilik tipleri fark etmeksizin serbest zaman etkinlikleri herkes için bir ihtiyaç olarak gösterilmesi bu düşük düzeyde ilişkiyi açıklıyor olabilir. Bu anlamda kişilik özellikleri ve serbest zaman iki yönlü ilişkisinin düşük seviyede kalması her iki olgunun farklı çevresel ve kişisel özelliklere sahip olmasından kaynaklanıyor olabilir. Serbest zaman ilgilenim düzeyinin farklılaşması kişilik özelliklerinden çok ihtiyaçlara bağlı olması ile açıklanabilir.

Öneriler

- ❖ Kişilik tipleri ile serbest zaman ilgilenimi arasındaki ilişkisel araştırmalar artırılabilir.
- ❖ Serbest zaman ilgilenimi farklı psikolojik, sosyal, toplumsal, kültürel değişkenler ile daha genel ve özel alanlarda ilişkilendirilerek çalışılabilir.
- ❖ Serbest zaman ilgilenimi ve kişilik özelliklerinin ilişkilendirildiği sporcular üzerine yapılan bu araştırma daha da genişletilerek daha fazla sayıya sahip örneklem grupları ile çalışılabilir.
- ❖ Spor branşları bireysel, takım sporları veya her branş için ayrı ayrı olacak şekilde daha büyük örneklem grupları ile serbest zaman ilgilenimi ve kişilik özellikleri açısından değerlendirilebilir.

KAYNAKÇA

- Ağduman, F. (2018). *Antrenör Sporcu İlişkisi ve Kişilik Özelliklerinin Kış Sporlarında Motivasyona Etkisi*, Doktora Tezi, Erzurum.
- Aksu, O. (2018). *Karate Sporcularının Sürekli Kaygı Düzeyleri, Duygusal Zekâ ve Kişilik Özelliklerinin Çeşitli Değişkenlere Göre Belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Bartın.
- Anhalt, L. (1994). *Worksite, Health Promotion Programs: Before and After President Clinton's Proposed Health Care Reform, Research, Theory, and Practice*. Wellness Perspectives; 10(4), 26-38.
- Atıcı B. (2009). *Öğretmen Eğitiminde Yeni Bir Olanak: WWW ve Sosyal Oluşturmacılık*. e-Journal of New World Sciences Academy.
- Atta, M., Ather, M., & Bano, M. (2013). *Emotional intelligence and personality traits among university teachers: Relationship and gender differences*. International Journal of Business and Social Science, 4(17).
- Aydın, A., & Yaşartürk, F. (2016). *Rekreasyonel Etkinliklere Yönelik Fitnes Katılımcılarının İlgilenim Düzeyleri: Demografik Özelliklere Göre Durumu*, International Journal of Science Culture and Sport 4, (Special issue 3), 704-711.
- Aydın, İ. (2020). *Rekreasyonel Fiziksel Aktivitelere Düzenli Katılan Bireylerde İlgilenim, Algılanan Sağlık Çıktısı ve Yaşam Doyum İlişkisi*, Doktora Tezi, Ankara.
- Bacanlı, H., İlhan, T., & Aslan, S. (2009). *Beş Faktör Kuramına Dayalı Bir Kişilik Ölçeğinin Geliştirilmesi: Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT)*. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 7(2), s. 261-279.
- Başer, E. (1998). *Uygulamalı Spor Psikolojisi* (3. Baskı). Bağırhan Yayınevi, Ankara.
- Bayrak, A. (2021). *Rekreasyonel Aktivitelere Katılımın Ekolojik Tutum Açısından Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Beard, J. G., & Mounir, G. Ragheb, (1980). "Measuring Leisure Satisfaction". Journal of Leisure Research. 12: 20-33.
- Behrem, Ü. (2017). *Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Örgütsel Adalet Algısı Aracılığıyla Üretkenlik Karşıtı Davranışlar Üzerine Etkisinin İncelenmesine Yönelik Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

- Benson, S. G., & Dundis, S. P. (2003). *Understanding and motivating health care employees: integrating Maslow's hierarchy of needs, training and technology*, Journal of Nursing Management, 11(5), 315-320.
- Bilgin, A. (2022), *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Kişilik Özelliklerinin Liderlik Davranışlarına Olan Etkisinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Muğla.
- Birol, S. Ş., & Karaküçük, S. (2014). *Sportif Rekreasyon Uygulama Politikaları Üzerine Bir Araştırma*, Doktora Tezi, Ankara.
- Bitlisli F. (2013). Beş Faktör Kişilik Özellikleri İle Akademik Güdülenme İlişkisi: Süleyman Demirel Üniversitesi Isparta Meslek Yüksekokulu Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(2), 459-480.
- Bono, J. E., Boles, T. L., Judge, T., & Lauver, K. (2002). *The Role of Personality in Task and Relationship Conflict*, Journal of Personality, 70(3), 1311-1344.
- Boslough, J. (1990). "Time", *National Geographic*, USA.
- Broadhurst, R. (2001). *Managing Environments for Leisure and Recreation*, London.
- Brotherton, B. (1991). "Konaklama, Turizm ve Eğlence Tanımları: Görüş Açıları, Problemler ve Çıkan Sonuçlar", *Turizmde Seçme Makaleler*, 11, Tugev Yayını, İstanbul.
- Butcher, AC. (1987). *Management of Physical Education and Athletic Programs*, Times Mirror/Mosby College Publishing, St. Louis.
- Clarke, J., & Critcher, C. (1985). *The Devil Makes Work: Leisure in Capitalist Society*, Macmillan, London.
- Clayne, R. J., & Naylor, J. (2005). *Opportunities in Recreation and Leisure Careers*, USA.
- Cordes., K. A., & Hutson, G. A. (2015). *Outdoor recreation- enrichment for a lifetime (4th ed.)*, Urban, IL, Sagamore Publishing.
- Csikszentmihalyi, M., & Kleiber, D. (1991). *Leisure and Self- Actualisation*, in Driver, B.L., Brown, P.J., & Peterson, G. (Eds.), *Benefits of Leisure*, State College, PA : Venture Publishing, pp. 91-102.
- Cüceloğlu, D. (1993). *İnsan ve Davranışı, Psikolojinin Temel Kavramları*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- De la Vega, L. R., & Toscano, W. N. (Eds.), (2018). *Handbook of leisure, physical activity, sports, recreation and quality of life*, Springer International Publishing.

- Decloe, M. D., Kaczynski, A. T., & Havitz, M. E. (2009). *Social Participation, Flow and Situational Involvement in Recreational Physical Activity*, Journal of Leisure Research, 41 (1), 73-90.
- Demir, E., Arakoç, B., Koyuncuoğlu, K., & Şentürk, U. (2014). *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Kişilik Yeterliliklerinin Branş Öğretmenleri Tarafından Değerlendirilmesi*, Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri, 9(1-2), 4-15.
- Demirel, M. (2009). *Rekreasyonel Etkinliklere Katılım ve Çevresel Duyarlılık*, Doktora Tezi, Ankara.
- Deniz, M. E. (2003). *Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*, S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9, 501-522.
- Develioğlu, K., & Tekin, Ö. A. (2013). *Beş faktör kişilik özellikleri ve yabancılaşma arasındaki ilişki: beş yıldızlı otel çalışanları üzerine bir uygulama*. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 18 (2), 15-30.
- Donnelly, M. P., Vaske, J. J., & Graefe, A. (1986). *Degree and range of recreation specialization: toward a typology of boating related activities*, Journal of Leisure Research, 18(2), 81–95.
- Dorien T. A. M. (2018). *Kooij Tilburg University, Ruth Kanfer and Matt Betts Georgia Institute of Technology, Cort W. Rudolph Saint Louis University: Future Time Perspective: A Systematic Review and Meta-Analysis*. Journal of applied psychology.
- Duane, P., & Schultz Ellen, (2009). *Schultz Theories of Personality Ninth Edition*, University of South Florida Sydney.
- Dumazedier, J. (1990). “*Boş Zaman ve Kültür*”, (Çev: E. Topbaş), Türk Yurdu Dergisi, C. 10, no: 38, Ankara.
- Engler, B. (2013). *Personality Theories An Introduction Ninth Edition*, Union County College.
- Erdoğan, Y. (2020). *Sakarya İlindeki Fitnes Antrenörlerinin Kişilik Özellikleri ile İş Doyum Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya.
- Eroğlu, F. (1996). *Davranış Bilimleri*, Beta Yayınları, İstanbul.
- Ewen, R. B. (2009). *An Introduction to Theories of Personality (7th Edition)*, Taylor & Francis, England.
- Feist, J., Feist, G. J., & Roberts, T. A. (2021). *Theories of personality*, McGraw–Hill Companies, Amerika Birleşik Devletleri.

- Feldman, R. S., & Garrison, M. (1993). *Understanding psychology*, New York, NY: McGraw-Hill.
- Feshbach, S., & Weiner B. (1991). *Personality, 3rd ed.*, Maryland, Health and Company.
- Foulquie, P. (1994). “*Boş Zaman*”, *Pedagoji Sözlüğü*, (Çev. C. Karakaya), Sosyal Yayınlar, İstanbul.
- Geneşke, K. E. (2020). *Türkiye Olimpiyat Hazırlık Merkezi (TOHM) Sporcularının Psikolojik Becerilerinin Kişilik Özellikleri ile İlişkisinin Araştırılması Ankara İli Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- Göksu, T. (2002). *Maslow'un İhtiyaçlar (Güdüler) Piramidi ve Polisin Yabancılaşma Olgusu*, Polis Bilimleri Dergisi. 4: 27- 48.
- Gulam, A. (2016). *Recreation-Need and Importance in Modern Society*. International Journal of Physiology, Nutrition and Physical Education. 1(2): 157-160.
- Güldür, B. B. (2020). *Hentbol Sporcularının Serbest Zaman İlgilenim ve Benlik Algısı Düzeyleri Arasındaki İlişki*, Yüksek Lisans Tezi, Bartın.
- Gürbüz, B., Çimen, Z., & Aydın, İ. (2015). *Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği: Türkçe Formu Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması*, Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 16(4), 256-265.
- Gürbüz, B., & Henderson, K. A. (2013). *Exploring the Meanings of Leisure Among Turkish University Students*. Croatian Journal of Education, 15(4), 927-957.
- Hacıoğlu, N., Gökdeniz, A., & Dinç, Y. (2003). *Boş Zaman ve Rekreasyon Yönetimi Örnek Animasyon Uygulamaları (1. Baskı)*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Hale, A. J., Ricotta, D. N., Freed, J., Smith, C. C., & Huang, G. C. (2019). Adapting Maslow's hierarchy of needs as a framework for resident wellness. *Teaching and learning in medicine*, 31(1), 109-118.
- Haller, M., & Kaup, G. (2013). *Leisure time in modern societies: A new source of boredom and stress?*, Social indicators research, 111(2), 403-434.
- Hamilton Smith, E. (1991). *The benefit-based approach to recreation policy planning and programming*, Notes of presentation at Edith Cowan University, Perth.
- Havitz, M. E., Kaczynski, A. T., & Mannell, R. C. (2013). *Exploring relationships between physical activity, leisure involvement, self-efficacy, and motivation via participant segmentation*, Leisure Sciences, 35(1), 45–62.

- Hazar Ç. H. (2006). *Kişilik ve İletişim Tipleri*, Selçuk İletişim Dergisi
- Hazar, A. (2003). *Rekreasyon ve Animasyon*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Hefferon, K., & Boniwell, I. (2018). *Pozitif Psikoloji – Kuram, Araştırma ve Uygulamalar. (1. Baskı)*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Hoffman, L. (2015). *Varoluşçu psikoloji, din ve maneviyat: metot, uygulamalar ve deneyim (M. M. Atik, çev.)*, Bilimname XXVIII, 1, 369-382.
- Hong, K., Chew, P., & Dillon D. B. (2014). *Statistics Anxiety and the Big Five Personality Factors*, Procedia - Social and Behavioral Sciences, 112, 1177–1186.
- Howard, S., Friedman., & Miriam, W. Schustack (2013). *Personality Classic Theories and Modern Fifth Edition*.
- Işık, A. D. (2022). *Olimpiyatlara Hazırlanan Sporcular ile Sedanter Bireylerin Yüz ve Duygu Tanıma Becerilerinin Karşılaştırılması: Kişilik Özelliklerinin Rolü*. Yüksek Lisans Tezi, Rize.
- İlk, G., & Bilici, M. (2020). *Viktor Frankl Örneği ile Varoluşçu Psikolojide Din ve Maneviyat 45 Viktor Frankl Örneği ile Varoluşçu Psikolojide Din ve Maneviyat*, Çekmece İzü Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 8: Sayı:17 2020: 45- 62.
- İnce, M. A. (2012). *Cognitive Aspects of Personality Disorders: Influences of Basic Personality Traits, Cognitive Emotion Regulation, and Interpersonal Problems*. Doktora Tezi, Ankara.
- Jamrozy, U., Backman, S. J., & Backman, K. F. (1996). *Involvement and Opinion Leadership in Tourism*, Annas of Tourism Research, 23 (4), 908-924. Jones and Bartlett Publishers, Boston/London.
- Jensen, C. R., & Guthrie, S. (2006). *Outdoor recreation in America*, Human Kinetics, Amerika Birleşik Devletleri.
- Kaleli, B. (2019). *Beş Faktör Kişilik Özellikleri ile İş Değerleri İlişkisinin Kuşaklar Kapsamında Analizi*, Yüksek Lisans Tezi, Manisa.
- Karaküçük, S. (1995). *Rekreasyon Boş Zamanları Değerlendirme Kavram Kapsam ve Bir Araştırma*, Ankara.
- Karaküçük, S. (1997). *Rekreasyon, Boş Zamanları Değerlendirme*, İkinci Baskı, Bağırman Yayınevi, Ankara.
- Karaküçük, S. (1999). *Rekreasyon boş zaman değerlendirme*, Bağırman Yayınevi, Ankara.

- Karaküçük, S., & Gürbüz, B. (2007). *Rekreasyon ve Kentlileşme (1. Baskı)*, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Karaman, Ş. K. (2019). *Yetişkinlerde Sıfatlara Dayalı Kişilik Özellikleri, Otomatik Düşünceler ve Yaşam Doyumlarının İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Kılıçarslan, H. (2022). *Elit Hentbolcuların Zihinsel Modellerinin Kişilik Özellikleri Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Kütahya.
- Kocaer, G. (2018). *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenleri ve Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum, Serbest Zaman İlgilenim ve Rekreasyon Faaliyetlerine Yönelik Fayda Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, (Bartın İli Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, Bartın.
- Koçer, H. A. (1980). *Eğitim Tarihi (İlk Çağ)*, A. Ü. Yayını, Ankara.
- Köktaş, S, K. (2004). *Rekreasyon, Boş Zaman Değerlendirme*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Kraus, R. (2001). *Recreation and Leisure in Modern Society 6th edition*, Jones & Bartlett, Sudbury, MA.
- Kropoktin, P. (1997). *Keyifli İş. Çeviren: Saatçioğlu N. İçinde: Şimşek I, Editör, Çalışmak Yorar, Cogito: Üç Aylık Düşünce Dergisi Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.*
- Liang, C., & Wang, W. (2008). *Do Loyal and More Involved Customers Reciprocate Retailer's Relationship Efforts?*, Journal of Services Research, 8(1): 72-73.
- Lynn, A., Barnett (2013). *What People Want From Their Leisure*, Journal of Leisure Research.
- Mackenzie, R., A. (1985). *Zaman Tuzağı – Zamanı Nasıl Denetlersiniz. Çev., Yakut Güner, İlgi Yayıncılık, İstanbul.*
- Magnavita, J. J. (2002). *Theories of personality (1st ed)*, John Wiley & Sons, Inc. Press, New York.
- Maslow, Abraham H. (1970). *Motivation and Personality (2.Ed.)*, Harper and Row, New York City.
- McCormack, T. (1971). *Politics and leisure*, International journal of Comparative Sociology 12(3): 168-181.
- McGrath, J. E., & Kelly, J. R. (1992). *Temporal context and temporal patterning toward a time-centered perspective for social psychology*, Time & Society, 1, 399 – 420.
- McClean, D., & Hurd, A. (1998). *Recreation and Leisure in Modern Society, 5th. Edition*, Boston/London: Jones and Bartlett Publishers.

- McLeod S. (2018). *Maslow's Hierarchy of Needs*, Canada College.
- Mello, Z. R., & Worrell, F. C. (2015). *The Past, the Present, and the Future: A Conceptual Model of Time Perspective in Adolescence*.
- Mohammed, S., & Nadkarni, S. (2011). *Temporal diversity and team performance: The moderating role of team temporal leadership*, Academy of Management Journal, 54, 489 –508.
- Nas K. (2018). *Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Kişilik Özelliklerinin Cinsiyet, Yaş ve Spor Türüne Olan Etkisi*, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Haziran, 11,420-424.
- Odabaşı, Y., & Barış, G. (2003). *Tüketici Davranışı*, İstanbul, Mediacat Akademi.
- Onay M., & Zel U. (2011). Kişi-Kültür Uyumunun Kariyer Planlaması Üzerindeki Etkileri. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 12(2), 265-278.
- Orhan, E. (2020). *Yüzücülerde Zihinsel Antrenman ile Kişilik Özelliklerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Elazığ.
- Önal, L. (2021). *Serbest Zamanda Sıkılma Algısı, İnternet Bağımlılığı ve Heyecan Arama Davranışı İlişkisi*, Doktora Tezi. Erzurum.
- Önal, L., Gerek, Z., Bedir, F., & Bedir, D. (2017). *Halk Dansları ile İlgilenen Üniversite Öğrencilerinin Davranış Özellikleri ile Eğlence Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 19(4), 104-114.
- Özer, H. (2019). *Ekstrem sporcuların kişilik özelliklerinin incelenmesi* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü), Yüksek Lisans Tezi, Muğla.
- Öztürk, G. (2021). *Amatör Futbolcuların Kişilik Özelliklerinin Maruz Kaldıkları Mobbing Davranışları Üzerindeki Etkisi*, Doktora Tezi. İstanbul.
- Pervin, L. A. (2002). *The Science of Personality, Second Edition*.
- Pigram, J. J. (1983). *Outdoor recreation and resource management*. Beckenham, Kent. Croom Helm Ltd. 262pp.
- Przepiorka, A. M., & Blachnio, A. P. (2017). The relationships between personality traits and leisure time activities: development of the leisure time activity questionnaire (LTAQ). *Neuropsychiatry*, 7(6), 1035-1046.
- Ravenscroft N. (1992). *Recreation Planning and Development*, Red Globe Press London, İngiltere.

- Ringle, P. M., & Savickas, M. L. (1983). *Administrative leadership: Planning and time perspective*, The Journal of Higher Education, 54, 649 – 661.
- Robert, R. McCrae., Paul, T., & Costa, Jr. (2006). *Personality in Adulthood* Second Edition A Five-Factor Theory Perspective.
- Roberts, B. W., & Mroczek, D. (2008). *Personality trait change in adulthood*, Current Directions in Psychological Science, 17, 31–35.
- Sandıkçı. M. B. (2017). *Sportif Rekreasyon Etkinliklerine Katılımın Fiziksel Aktivite Düzeyi ve Genel Öz Yeterlilik İnancı ile İlişkisinin İncelenmesi*, Doktora Tezi. Elazığ.
- Sato, M., Jordan, J. S., Funk, D. C., & Sachs, M. L. (2018). *Running involvement and life satisfaction: The role of personality*, Journal of Leisure Research
- Schmitt, D. P. vd., (2008). *Why can't a man be more like a woman? Sex differences in Big Five personality traits across 55 cultures*, Journal of personality and social psychology, 94(1), 168.
- Selin, S. W., & Howard, D. R. (1988). *Ego involvement and leisure behavior: A conceptual specification*. Journal of leisure Research, 20(3), 237-244.
- Sezan, T. (2022). *Spor Eğitimi Veren Yükseköğretim Kurumlarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Boyun Eğici Davranışları, Girişimcilik Düzeyleri ve Kişilik Özelliklerinin Bölgelere Göre Karşılaştırılması*, Doktora Tezi. Konya.
- Shaw, S. H., Kleiber D. A., & Caldwell L. L. (1995). *Leisure and Identity Formation in Male and Female Adolescents: A Preliminary Examination*, Journal of Leisure Research. 27.3, 245 263.
- Sirgy, M. J., Uysal, M., & Kruger, S. (2017). *Towards a benefits theory of leisure well-being*, Applied Research in Quality of Life 12(1), 205–228
- Somer, O., & Goldberg, L. R. (1999). *Personality Processes and Individual Differences*, Journal of Personality and Social Psychology, 76(3), s. 431-450.
- Soto, C. J., Kronauer, A., & Liang J. K. (2016). *Five-factor model of personality*, Encyclopedia of adulthood and aging, ss. 506-510, Whitbourne, S.K. (Ed.). Hoboken, NJ: Wiley.
- Soysal, A. (2008). *Çalışma Yaşamında Kişilik Tipleri: Bir Literatür Çalışması*, Çimento İşveren Dergisi. 22(1): 4-19.
- Stephen, J. Page & Connell, J. (2010). *Leisure An Introduction*, İngiltere.

- Suiçmez, H. (2000). *Türkiye ve İngiltere'deki Sportif Rekreasyon Yöneticilerinin Karakteristik Özellikleri*, Doktora Tezi, Trabzon.
- Syed, N., Saeed, A., & Farrukh, M. (2015). *Organization commitment and five factor model of personality: Theory recapitulation*, Journal of Asian Business Strategy, 5(2), 183-190.
- Tanses, G. (1999). *Türkçe-İngilizce, İngilizce-Türkçe Dizinli Reklam Terimleri ve Kavramları Sözlüğü*, Adam Yayınları, İstanbul.
- Tatar, A., Şahintürk, H., Saltukoğlu, G. & Telvi, S. (2013). *Tiyatro oyuncularının beş faktör modeli çerçevesinden kişilik özelliklerinin incelenmesi ve meslek grubu profillerinin oluşturulması*, Türk Psikoloji Dergisi, 28(72), 1-16.
- Tolan, B. (1980). *Çağdaş Toplumun Bunalımı*, Ankara: İktisadi ve İdari Bilimleri Akademisi Yayınları.
- Tolley, R. (2008). Review of American Time Use: Who Spends How Long at What. *CHOICE: Current Reviews for Academic Libraries*, 45(5), 798.
- Tolukan, E. (2008). *Spor Yöneticiliği Bölümü Öğrencilerinin Boş Zaman Alışkanlıklarının İncelenmesi ve Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Torkildsen, G. (2005). *Leisure and Recreation Management. (Beşinci baskı)*, London and New York: Routledge, Taylor and Francis Group. sayfa:55-458-589.
- Tunç E., & Kaygas Y. (2016). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin kişilerarası ilişki tarzları ve psikolojik eğilimlerinin incelenmesi*, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9, 53-78.
- Uğurlu, B. (2012). *Resmi Liselerde Çalışan Öğretmenlerin Kişilik Özellikleri ile Kullandıkları Disiplin Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Ulucan, H., & Bahadır, Z. (2011). *Haltercilerin kişilik özelliklerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi*, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 5(2), 175-183.
- Uslu, Y. (2016). *İlgilenim*, Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi, Cilt 12, Sayı 45, Ocak 2016, ISSN 1300-0845, ss. 569-586.
- Usta, G. (2020). *İstanbul İlindeki Yüzme Antrenörlerinin Kişilik Özellikleri ve İletişim Becerilerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Uysal, E. (2022). *Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri ve Sportmenlik Anlayışlarının Bazı Parametrelere Göre İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Burdur.

- Uysal, Y. (2015). *Öğretmenlerin Kişilik Özelliklerinin İş Değerleri Üzerine Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Uztuğ, F. (2003). *Markan Kadar Konuş! Marka İletişimi Stratejileri*, MediaCat, İstanbul.
- Warren, S. M., & Fred, L. M. (1976). *Personality and Leisure Time Activities*, *Research Quarterly. American Alliance for Health, Physical Education and Recreation*.
- Widiger, T. A., & Costa Jr, P. T. (2013). *Personality Disorders and The Five-Factor Model of Personality-Third Edition*, American Psychological Association | Washington, Dc.
- Yanbastı, G. (1990). “*Kişilik Kuramları Ders Kitabı*”, Ege Üniversitesi Basımevi, Bornova-İzmir.
- Yazgan, İnanç, B., & Yerlikaya, E. E. (2015). *Kişilik Kuramları, 10. Basım*, Ankara: Pegem Akademi.
- Yazıcı, M. (1999). *Serbest ve Greko-Romen Stil Genç Milli Takım Güreşçilerinin Kişilik Özelliklerinin Araştırılması*, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Yıldız, H., Yıldız, B. & İyigün N. Ö. (2014). *Psikolojik Sözleşme Algısının Sanal Kaytarma Davranışları Üzerindeki Etkisi*, Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 47, 147-165.
- Yönet, E. (2018). *Lise öğrencilerinin sportif serbest zaman ilgilenim, dijital oyun bağımlılığı ve yaşam kalitesi düzeylerinin araştırılması*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Sakarya.
- Yüksel, Ö. (2006). *Davranış Bilimleri. 1. Baskı*, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Zaichkowsky, J. L. (1985). *Masuring The Involvement Construct*, *Journal of Consumer Research*, 12(3): 341–352.
- Zorlu, E. (2018). *Atletizm Branşındaki Sporcuların Kişilik Özelliklerinin Başarı Motivasyonuna Etkisinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

EKLER

Ek-1 Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT)

	SDKT	Çok uygun	Oldukça uygun	Biraz uygun	Ne uygun, ne uygun değil	Biraz uygun	Oldukça uygun	Çok uygun	
1	Sakin								Sinirli
2	Yalnızlığı Tercih eden								Sosyal (topluluğu seven)
3	Sanata İlgisiz								Sanata İlgili
4	Kindar								Affedici
5	Düzensiz								Düzenli
6	Sabırlı								Sabırsız
7	Silik								Atak
8	Hayal Gücü Zayıf								Hayal gücü kuvvetli
9	(Başkalarına) Kayıtsız								Yardımsever
10	Sorumsuz								Sorumluluk sahibi
11	Rahat								Tedirgin
12	Uyuşuk, eliağır								Canlı
13	Dargörüştü								Geniş görüşlü
14	Rekabetçi								İşbirliği yapan
15	Hırslı değil								Hırslı
16	Tutarlı								Tutarsız
17	Durgun								Delidolu
18	Alışılmış								Yenilikçi
19	Kibirli								Alçakgönüllü
20	Dikkatsiz								Dikkatli
21	İyimser								Karamsar
22	Neşesiz								Neşeli
23	Meraksız								Meraklı
24	Asi								Uysal, yumuşak başlı
25	Gayretsiz								Gayretli
26	Huzurlu								Huzursuz
27	Arka planda Kalan								Öne çıkan
28	Tutucu								Liberal
29	Acımasız								Merhametli
30	Hazırlıksız								Hazırlıklı
31	Kaygısız								Kaygılı
32	Dikkat çekmeyen								Baskın, belirgin
33	İlgileri dar								İlgileri geniş
34	Bencil								Fedakar (diğergam)
35	Disiplinsiz								Disiplinli
36	Yeni ilişkilere kapalı								Yeni ilişkilere açık
37	Etkisiz								Etkili
38	Hoşgörüsüz								Hoşgörülü
39	Donuk								Coşkulu
40	İnatçı								Uzlaşmacı

Ek-2 Serbest Zaman İlgilenim Ölçeği (SZİÖ)

Lütfen her bir ifadeyi bir kez işaretleyiniz ve cevaplanmamış ifade bırakmayınız. Serbest Zaman; “İnsanların çalışma ve zorunlu gereksinimlerini karşıladıktan sonra kalan süredir.” İlgilenim; “Herhangi bir etkinliğe yönelik kişisel ilgi ya da katılım gösterme ve bunun sonucunda alınan zevk, eğlence ve heyecan.”	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
Serbest zaman etkinliği, yaptığım en eğlenceli şeylerden birisidir.					
Serbest zaman etkinliği, benim için çok önemlidir.					
Serbest zaman etkinliği, yaptığım en tatmin edici şeylerden birisidir.					
Yaşamımın büyük bir bölümünün serbest zaman etkinliği etrafında şekillendiğini düşünüyorum.					
Serbest zaman etkinliği, hayatımda merkezi bir role sahiptir.					
Serbest zaman etkinliği, yerine başka bir serbest zaman etkinliği tercih edecek olursam bunu çok ciddi bir şekilde yeniden düşünmem gerekir.					
Arkadaşlarımla serbest zaman etkinliği konusunda konuşmaktan hoşlanırım.					
Arkadaşlarımla çoğu, serbest zaman etkinliği ile bir şekilde ilgilidir.					
Serbest zaman etkinliği yapmak, bana arkadaşlarımla bir arada olma fırsatı sağlar.					
Serbest zaman etkinliği yaptığım zaman gerçekten kendim gibi olabiliyorum.					
Kendimi Serbest zaman etkinliğiyle ilgili imgelerle özdeşleştiriyorum.					
Serbest zaman etkinliği yaptığım zaman nasıl görüldüğüm ve davrandığımla ilgilenmek zorunda kalmıyorum.					
Birini serbest zaman etkinliği yaparken gördüğünüzde o kişi hakkında birçok şey söyleyebilirsiniz.					
Serbest zaman etkinliği yapmak, kim olduğum ile ilgili çok şey söyler.					
Serbest zaman etkinliği yaparken, insanlar onların beni görmesini istediğim şekilde görür.					

Ek-3 Etik Kurul Kararı



T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Spor Bilimleri Fakültesi
Etik Kurul Başkanlığı

Sayı : 70400699/11.00-190066441
Konu : Etik kurul Kararı

02.10.2020

Sayın: Oğuzhan YILMAZ

İlgi : 02.10.2020 tarihli belge

İlgide kayıtlı yazı Atatürk Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Etik Kurulunun 02.10.2020 tarih ve 28 sayılı Oturumunda Etik Kurulu Başvuru Formu ve ekli belgeleri, gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemler dikkate alınarak incelenmiş ve aşağıya çıkarılan 28 no' lu kararı ile söz konusu araştırma çalışmasının yürütülmesinin etik kurallarına uygun olduğuna, mevcut oy birliği ile karar verilmiş olup,

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Toplantı Tarihi: 02.10.2020
Toplantı Sayısı : 28

KARAR N0 28: Spor Bilimleri Fakültesi Dekanlığı Spor Yönetimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Oğuzhan YILMAZ'ın, Doç.Dr. Orcan MIZRAK'ın danışmanlığında yürütülecek olan "Elit Sporcuların Kişilik Özellikleri ile Serbest Zaman İlgilenimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı tez çalışması ile ilgili Spor Bilimleri Fakültesi Dekanlığı Etik Kurul Başkanlığının 02.10.2020 tarihli yazısı ile ekleri görüşüldü. Yapılan görüşmelerden sonra; adı geçen araştırma çalışmasının yürütülmesinin, etik kurallarına uygun olduğuna, mevcut oy birliği ile kabulüne; karar verildi.

Prof. Dr. Necip FAZLİ
Etik Kurulu Başkanı

CamScanner ile tarandı

ÖZGEÇMİŞ

OĞUZHAN YILMAZ

Uyruğu: T.C.

Yabancı Diller:

İngilizce

Orta Seviye

Eğitim Durumu:

Yüksek Lisans

Atatürk Üniversitesi

2019/----

Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü/Spor Yönetimi Ana Bilim Dalı (Tezli Yüksek Lisans)

Tez adı: Elit Sporcuların Kişilik Özellikleri İle Serbest Zaman İlgilenimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Orcan MIZRAK

Lisans

Atatürk Üniversitesi

2015/2019

Spor Bilimleri Fakültesi/Rekreasyon Bölümü

Sportif Başarılar:

2009 Türkiye Kano Şampiyonası Rize/ 3.'lük Derecesi

2010 Türkiye Kano Şampiyonası Erzincan/ 2.'lik Derecesi

2011 1. Uluslararası Açık Tekvando Turnuvası İzmir/3.'lük Derecesi

2017 Türkiye Tekvando Milli Takım Sporcu

2017 Uluslararası Türkiye Açık Tekvando Şampiyonası 3.'lük Derecesi

Sertifikalar ve Rekreasyon Alanındaki İş Tecrübeleri ve Faaliyetler:

2016 Teol Dil Okulları İngilizce Kursu

2017 EVS Erasmus Programı Braga/Portekiz

2017(Youthpass) Gençlik Kartı, Engelli Bireyler İçin Gönüllülük Hizmeti

2017 Polat Resort Hotel / Animasyon Takımı/DJ

2019 Abluka Night Club/DJ & Eğlence Aktiviteleri Danışmanlığı

2022 Bodrum Holiday Resort & SPA/DJ ve Eğlence Aktiviteleri Danışmanlığı